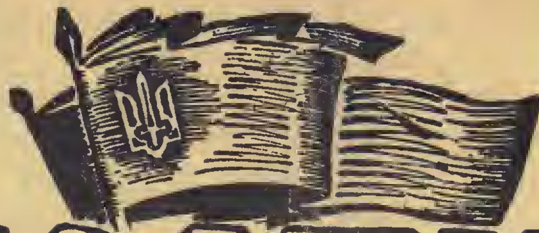
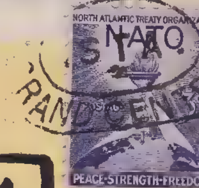

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ОРГАН ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

INDEPENDENT UKRAINE

Зміст

ЧІКАГО — НЬЮ ЙОРК — Ст. ПОЛ

РІК V. — ВЕРЕСЕНЬ, 1952 Р. — Ч. 9 (56)

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Проф. Св. Драгоманів — Рочестер. Не бачимо потреби друкувати уривки передмови І. Франка до книжки „Листи М. Драгоманова до Івана Франка". Вони не віддзеркалюють цілости поглядів І. Франка на М. Драгоманова. Крім того, Ви вже оприлюднили полемічну статтю досить пристрасного характеру в „Українському Промитеї", хоч в листі до нас пишете так: „...Я прочитав в ч. 4-5 (51-52) редагованого Вами місячника статтю п. Ю. Бойка під заголовком „М. П. Драгоманів", яку не беруся тут критикувати". А шкода. Бо справді те все, що Ви написали в „Українському Прометеї", як і той короткий уривок з писань Франка — не мають ніякого відношення до статті проф. Ю. Бойка.

Проф. М. Михалевич — Сен-Пол. Ми згідні з Вами, що націоналізм, у найбільш сучасному його змістові, є останнім словом соціологічних дослідів. Ми додамо, що ні соціялізм, ні комунізм, ні індустріяльний чи промисловий капіталізм — не розв'язали і в найменшій мірі складних соціяльних проблем нашої доби. Відмітимо ще те, що є націоналісти різного напрямку. Це так, як маємо, наприклад, різні відтінки демолібералізму, почавши від промислового капіталізму і скінчивши на комунізмі. Націоналізми теж треба розрізняти. Залежно від обставин, він може бути націоналізмом, спрямованим на національне і соціяльне визволення. Так є в українців. Може він теж мати і вигляд шовіністично-імперіялістичний, що бачимо в сучасній Анґлії й Франції, та бачили в учорашній гітлерівській Німеччині та Італії Муссоліні. На жаль наші українські демоліберали не можуть здобутися на ствердження істотних життєвих фактів. Можна б українських демократів, що галасують про „віджилість" українського націоналізму, поділити на три категорії: 1. ті, що програми й ідеології ОУН зовсім не розуміють через свою твердолобість; 2. ті, що не хочуть знати і тому не знають ідеології українського націоналізму; 3. ті, нарешті, що лише побіжно знають програму, устрій та ідеологію ОУН, та навмисне оглуплюють суспільство і закривають перед ним правду в цій справі. До якої категорії Ви віднесете тих людей, про яких пишете — це вже Ваша справа.

М. Лавренко — Арґенитна. Раді довідатися про життя-буття українців в Арґентині. Переслані матеріяли використаємо в одному з найближчих чисел журналу.

ПП. Ярослав Клим — Іван Хамуляк — Ню-Йорк. Вашого допису-заяви в справі інциденту на П'ятому Конґресі не публікуємо. Ми вважаємо, що п. Микола Лебідь повинен був уже давно добровільно усунутися від українського політичного життя, що вже зробив його партійний побратим Петро-Яблунь Яровий, який, з доручення п. Лебедя, тоді шефа Служби Безпеки, переводив екзекуції над членами ОУН в Чортківщині. Від п. Яблуня-Ярового не відхрещуйтеся перед українським суспільством. Це ж член Вашої партії, продукт незавидної

(Закінчення на 3-й стор. обкладинки)

Місячник культури, політики і суспільного життя

Редагує Редакційна Колеґія.

Видає УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ВИДАВНИЧА СПІЛКА „САМОСТІЙНА УКРАЇНА, Винніпеґ — Сен Пол — Чікаґо — Нью Йорк.

Адреса Редакції і Адміністрації:
INDEPENDENT UKRAINE
10944 S. Wentworth Ave
Chicago 28, Illinois

Редакція застерігає собі право скорочувати рукописи. Рукописи на бажання авторів повертаються.

Передруки з „Самостійної України" дозволені тільки за поданням джерела.

Редакція застерігає собі авторське право друкованих в журналі статтей.

Редакція містить теж дискусійні матеріяли, що є висловом думки автора, а не Редакції.

Статті підписані повним іменем авторів є їх особистими думками і вони не конче мусять висловлювати думки редакції.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Ціна одного примірника в ЗДА і Канаді — 30 центів. В Англії і Австралії — 2 шилінґи. В інших державах рівновартність 30 центів в перечисленні на валюту даної держави по обов'язуючому курсі.

Передплата „Самостійної України" виносить річно:

в ЗДА і Канаді — $ 3;
в Англії і Австралії — 24 шилінґи;

в інших державах рівновартість $ 3 в перечисленні на валюту даної держави.

Independent Ukraine

Articles published on political, cultural and social topics.

Edited by Editorial Committee

Published by

UKRAINIAN INDEPENDENT PUBLISHERS LTD.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК V. ВЕРЕСЕНЬ, 1953 Ч. 9 (56)

Андрій Малишко

ЯРОСЛАВНА

Буду різьбить на чорному камні
Ночі багрові, буйні бої,
Спогади милі, свіжі і давні.
Очі, уста і руки твої.

І сонце засяє, і висхне сльота,
І в зелен-саду защебече сміх,
І камінь зітхне, як жива істота,
Од мислей моїх і розлук моїх.

Зоря вечорова журавкою диблє,
Куряться дороги на всі фронти,
Хоч жаден апостол з мудрезних біблій
Не вкаже, якою до тебе пройти.

А я збережу твоє ім'я веселе,
Калинову стрілку з вітром пущу.
Над пил і над поле, над синяві села,
Як ластівку в небо опісля дощу.

Візьми її в руки, згадай недавні
Листи й поцілунки, що слала мені.
А я закарбую на чорному камні
Любови тієї зелені дні.

***

Дружили, радились недавно,
Пили ночей липневих млу,
Ти, може, кличеш, Ярославно
В Путивлі-граді на валу.

Де загасає день поволі
Огнем по мертвих і живих,
Під лебединий крик у полі,
В загравах сиво-зоревих.

І в тім же полі в первопуток,
Де я ходив, мужнів і ріс,
Зоря осяє світлий смуток
Віночком викладених кіс.

Щоб я, не маючи спокою,
Від снів, образ і шуму трав,
Як давній Овлур за рікою
Свистів, страждав і виглядав.

Чи вкривши серце, добре й чуле,
Як чародійний, віщий цвіт,
Побрів би в даль через минуле,
Через сімсот далеких літ.

Щоб ти ізнов мене згадала,
Шинелю й чоботи в пилу
І вийшла в ніч і заридала
В Путивлі-граді на валу.

***

Може, ти схожа на синю ялину
Десь поміж горами у вишині?
Трудну любов мою, наче пилину,
Пустиш за вітром в незнані дні.

Тільки я знову проб'юсь на кручу
З тихих низин і ясних криниць,
Громом далеким у ніч колючу,
Шумом трипільських рясних пшениць.

Сивим кречетом із-за небокраю,
Білим стожаром, немов мечем,
Ще чим? — І сам я того не знаю,
Тільки не дощиком і не плачем.

(Із збірки „Чотири літа")

**
*

П'ятий Конґрес українців Америки

Нам прикро, що в цій справі ми не могли раньше забрати голосу. До нас про П'ятий Конґрес висловились, здається, всі українські часописи менш-більш об'єктивно, менш-більш прихильно. В оцінці такої переломової події, що нею, безумовно, був П'ятий Конґрес, важко знайти чітку лінію оцінки кожного явища, пов'язаного з перебігом Конґресу та його наслідками. Це так само важко, як важко говорити про внутрішний механізм годинника, якщо вам дозволено лише оглядати зовнішню його позолоту.

Та все-ж понад вісімсот зареєстрованих учасників Конґресу свідчить, безумовно, про те велике зацікавлення боротьбою України, що від років прикметне для української еміґрації в США. Більше ніж приємно було ствердити, що, не зважаючи на великі кошти та витрату часу, делегати прибули на Конґрес навіть із найбільш віддалених від Нью Йорку осередків поселення української еміґрації. Це вказує теж на факт, що широкий український загал у США, зберіг свідомість відповідальности за долю свого народу та зумів погодити своє особисте добро з добром прибраної Батьківщини — Америки, не забуваючи при цьому свої духові, кровні, історичні та родинні зв'язки з Україною. Спільні почування, спільна трівога за майбутнє, спільне бажання й туга за єдністю — все це відсувало в тінь факт, що роджене тут друге й третє покоління, тобто стара еміграція, була на Конґресі найслабше заступлена, а найбільш чисельно була заступлена нова українська еміґрація. Розмови в колюарах Конґресу підтверджували істину, що, при добрій волі й щирому бажанні, всі недомагання українського життя в Америці можуть бути усунені, й пісня про „згоду в семействі" перестане бути об'єктом жартів.

Зацікавленість одиниць на місцях та українських осередків на просторі США проблемами українського політичного життя, зокрема коли йде про зовнішню репрезентацію — річ будуюча. Ця зацікавленість є передумовою чергового позитиву, росту політичної й пропагандивної праці УКК, бо ж не на одиницях керівного осередку, а на тисячах членів української спільноти — перебуває виастивий тягар відповідальности.

Американська українська спільнота, як цілість, здала свій іспит. Зокрема на Конґресі, в різних відношеннях помітно було більше ніж поверхову зв'язаність українських емігрантів із українськими проблемами. Це глибоке почування спричинилося великою мірою до того,що Конґрес,радше його учасники не дали себе завести на манівці партійщини, і не допустили до розгулу згубних партійно-групових пристрастей. Такою ж рішучою була постава Конґресу до спроб зіпхнути П'ятий Конґрес на неповажні й неділові рейки. Найкраще ця постава учасників Конґресу виявилася в неділю вранці, коли п. Лев Футала, інспірований групою прихильників групи УГВР, старався за всяку ціну виступити із заявою. Подавляючою більшістю голосів Пятий Конґрес не дав слова п. Футалові, даючи зрозуміти горстці партійних фанатиків, що американські українці не є зацікавлені в роспалюванні партійних пристрастей, і не підуть шляхом задоволювання амбіцій воюючої партійщини.

Такий спосіб думання й така постава самозрозуміла. Вона незрозуміла лише тим, що не хочуть її зрозуміти й ставлять свої партійно-групові інтереси понад добро справи. В той час, коли на терезах історії рішається доля континентів, народів і рас — не може мати місця політична акція й праця, що сперта на людські амбіції, групові інтереси, на партійно-фанатичні калькуляції.

І як вислід такої постави учасників Конґресу широка і ясна дорога, де є місце для кожного українського емігранта в Америці, за винятком тих, що нею з власної волі не захочуть піти.

Найбільш цінними на Конґресі були виступи американських гостей, а в тому числі й урядових. У їх виступах ми відчували, що українська справа, хоч поволі, але певно пробиває собі дорогу в широкі світи, і стає в центрі уваги сильних мира цього. Вона стала й буде все дедалі більше об"єктом зацікавлення американського уряду й народу, а якщо так, то найголовніша й найбільш вартісна з визначених цілей частинно вже досягнена. Очевидно, що прірви в греблі апатії західного світу до змагань України потрібно поширити спільними зусиллями української еміґрації, будуючих ідей, шляхетного порозуміння. Американський народ посідає вирішальну позицію в обороні цивілізованого світу проти комунізму. Він мусить цікавитися та усвідомлювати всю важливість численних, досі байдужих йому, проблем, а зокрема мусить зрозуміти й підтримувати ідею відбудови української самостійної держави. Бож ясно, що кожна краплина американської крови, пролитої в Кореї чи деінде — це є кров, пролита в обороні спільних інтересів усіх поневолених Москвою та ще вільних народів. І американцям мусимо вияснити, що незлічимі українські жертви в боротьбі з Москвою також зберігають життя численних американців, що ця українська кров ллеться в обороні спільного й дорогого всім скарбу — свободи. І в ділянці пропаганди української справи, Конґресовий Комітет мав видимі й великі успіхи. Про це свідчать і цінні та слушні виступи американських гостей на Конґресі.

Суботня пополуднева сесія Конґресу замітна зворушливими виявами почувань делегатів до Секретаря Закордонних Справ Виконного Органу УНРади дра. Степана Витвицького. Вставанням і невгаваючими оплесками вітали делегати вельмишановного гостя, що репрезентував перед ними єдиний законний, державно-національний центр українського народу — Українську Національну Раду. В блискучій, продуманій і зворушливій промові, звернув др. Степан Витвицький увагу делегатів на всі моменти єднання українців в одну непоборну спільноту. Він згадав про ролю і завдання старої та найновійшої еміґрацій, він, як найкраще висвітлив положення в сучасній Україні. „Де є два державно-національні центри, там нема жодного, і там є домашня війна, якої ми не хочемо, і яка нам непотрібна". Виступ дра Степана Витвицького був найкращим виступом зпоміж українських виступів за ввесь час Конґресу. Його промову переривали присутні кількакратно довготривалими оплесками.

Виступи американських гостей в суботу на бенкеті підтвердили нашу тезу про збільшення зацікавлення американського уряду східноевропейськими питаннями, а втім це зовсім зрозуміло, бо ж проблеми ці силою обставин виходять на поверхню життя. Найбільш цінною була промова Секретаря Внутрішних Справ США п. Оскара Чепмена. І ми радіємо тим, що українці, попри всі хиби власного життя, уміють знаходити приятелів, знаходять їх і будуть знаходити в майбутньому. Промова його порівнянні до промови адм. Керка була різким контрастом. Обидві промови виявили, що в лоні американського політичного світу існує дві думки, дві різні концепції підходу до східноевропейських чи радше евразійських проблем. Одна течія добачає вже й розрівняє на тлі московсько-большевицького молоха національні і соціяльні проблеми, що роздирають цього молоха знутра, інша течія бачить й надалі Росію, як імперію, як нероздільну цілість, під національно-державним, і під економічним оглядами.

Та крім будуючих, зворушливих моментів, Конґрес мав також і свої тіні,що їх годі обминати, бо без них Конґрес мав би значно більші досягнення.

„Steamroller" — кажуть американці, коли чия будь поведінка в політичному й суспільно-громадському житті виллється поза межі загальноприйнятих норм, що виплекані довголітньою традицією, або не згідні з духом демократичного законодавства країни. Зокрема, цим влучним словом окреслюють американці практику інтриг, натиску, позакулісових розмов і змов, перекупства й інсинуації.

Досвід недавнього минулого яскраво показав ту правду, що суспільства, віддані під безконтрольний натиск "парового валу", були суспільствами хворими. Диктаторсько-тоталітарні держави: Італія, Німеччина, Японія, — потерпіли у висліді неможливости контролювати свої прямування, коли "паровий вал" натиску, примусу й змови довів ці народи до краю безодні національного нещастя. На подібній хиткій дорозі знаходиться сьогодні й Росія зі Сталіном на чолі, бо там теж здоровий глузд замінений сваволею посідаючих машину гноблення людей.

Така еміґраційна спільнота, як наша, може без такого стилю життя зовсім добре обійтися, і може без труднощів перебороти всі погрожуючі їй знищенням чи роскладом моменти. Наша еміґраційна спільнота, що ставить собі далекосяглі цілі не лише у власному житті, але й у житті народу, з якого вийшла — мусить уникати крутих зворотів, де можна загубити здоровий глузд твореного, коли сваволя одиниць тим чи іншим способом часом використовуючи фізично-матеріяльну перевагу, намагається запровадити в суспільстві собі вигідний лад. Нашій спільноті непотрібна сьогодні забріханість, як і непотрібні цербери, що їх завданням є боронити безконечно існуючий стан навіть і тоді коли цей стан є хороводом мертвяків. Застосовування такої тактики в нашому вільному суспільстві, в нашій спільноті, що повна віри в остаточну перемогу правди над злом, — веде тільки до злого, до поглиблення кризи в суспільстві й зневіри.

У такому кліматі життя й творення наша спільнота не досягне цілі. Вона тоді може залишитися в стані маразму та не здійснених прагнень.

І з того випливає наш біль, і наші дальші міркування над істотними, жодним чином не вирішеними проблемами нашого життя. Цілі, остаточна мета нашої праці й зусиль великі, світлі, й варті того, щоб усі ми разом боролися за їх реалізацію. І щоб не говорити, скільки б не викурити кадильного ладану, скільки б не повторювати все сто разів переспіваних фраз, ми все-ж маємо чимало невирішених проблем, що ними Конґрес навіть не спробував займатися. А вислід — половинчасті й несміливі рішення, чергові недомовлення й неясности.

Нас так багато вчать про демократію, що часом стає аж нудно. Хто хоче, і що хоче говорить нам про неї. А ми додамо, що вона в нас одиноко досі примінена в розмовах і на папері. Одначе, як не грішили б ми відсутністю істотного розуміння демократії, як нас не відштовхували б під стіну невіжества, ми все ж таки будемо мати упередження до "демократії в поході", якщо П'ятий Конґрес кермувався демократичними принципами. Дух правопорядку й законности, дух демократії, допустім — повіримо на слово - нам чужий. Та й з нашою скромністю в цьому відношенні ми напевно не зайшли б так далеко — як зайшли аранжери П'ятого Конґресу. Якщо „демократія в поході" виглядає так, як виглядали її інтерпретатори на Конґресі, то нам таки справді треба такої демократії боятися, застерігати щодо неї не лише наше, але й інші суспільства.

На Конґресі ми почули, що в ньому бере участь близько вісімсот делеґатів з усіх частин Америки. Це добра вістка. Та вслід за тим кидалось у вічі, що кошти дороги, витрата часу,

прохарчування й помешкання, реґістраційні й всі інші оплати, зв'язані з Конґресом, все це разом виносить не менше 80 тисяч, не рахуючи видатків, зроблених Екзекутивою УКК для підготови й проведення Конґресу. Сума поважна на наші можливости.

На жаль, ті вісімсот делегатів не мали ні нагоди, ні часу на те, щоб виготовлені за десятки днів наперед резолюції чи списки членів майбутніх екзекутивних органів УКК продумати, змінити, доповнити чи відкинути. Отже Конґрес фактично апробував все те, що „уступаюча" Екзекутива виготовила заздалегідь і передала йому до затвердження. Склад майбутніх органів Екзекутиви був відомий вже на цілі місяці наперед, отже ледве чи може бути мова про те що вибір відбувся на демократичний лад. Нащо тоді були потрібні на Конґресі делегати з усіх кінців Америки? Для полагодження тих справ досить було й трьох чи чотирьох делегатів. Та, врешті, якщо делегати з'їхалися лише для того, щоб леґалізувати згори приготовлене й затверджене в житті української спільноти, то могло це обійтися без кпин і глузування. Якщо п. Пізняк мав бути тією твердою „рукою", що мала в залізній дисципліні втримати критично настроєних делегатів, то він це міг зробити в більш пристойний і гідний спосіб.

Може хтось висунути закид, що короткий час не давав можливости всім делегатам виступити, не створював нагоди для широкого обговорення численних проблем, тому делегати,що бажали висловити свою думку, мусіли задовольнитися сидженням і плесканням в долоні.Та ми такого пояснення не приймаємо до уваги. Бо якщо був час на писання звітів та резолюцій й виготовлення складу екзекутивних органів майбутнього УКК, то повинні були теж знайти час і для вирішення найбільш пекучих проблем українського життя. Тому ми не віримо, що на протязі триденних нарад не було часу розглянути й вирішити ряд скомплікованих проблем. Екзекутива УКК повинна була прийти на Конґрес з певними розв'язками пекучих проблем, а не лише зі звітами, резолюціями й складом майбутньої Екзекутиви.

І так,як червоною ниткою крізь всі дні й сесії нарад Конґресу вилася проблема відношення УКК до національно-визвольних українських змагань, так теж і в майбутньому вона ніколи не зійде зі сторінок преси, з ритму життя, виринатиме завжди й безупинно всюди — аж до часу остаточного вияснення. Чи не краще було, заки виходити в дорогу до дальшої праці й зусиль — питання такого відношення докорінно вияснити. Чи не краще було замість дивоглядних формул і недомовлень, знайти твердий і єдиний шлях у трактуванні цієї проблеми. Чи не краще було вибрати навіть на три дні нарад Конґресу своєрідну Комісію Знавців, яка б прикликала до свідчень відповідну кількість прихильників і противників різних концепцій.

Тут у першу чергу слід навіть і тепер Українському Конґресовому Комітетові піти по цій дорозі та поцікавитися, врешті, що воно таке УГВР і її прибудівки. Бо ми що до п. Миколи Лєбедя лише одного певні, а саме: що його призвище є Микола Лебідь. Все інше, що ця людина робить, підробляє, доказує й говорить — не варте уваги, й не заслуговує в найменшій мірі на довір'я. Ми чули там у звітах, що УКК асигнував гроші для УГВР — але де і як вияснив УКК, що це таке УГВР, ми не почули. Тому ми певні, що УКК наважиться якось таки створити таку Верифікаційну Комісію, і вона передасть свої рекомендації відповідним Конґресовим чинникам. Американський Конґрес, наприклад, заки асигнує на щонебудь гроші — веде дуже довге й докладне слідство, та прикликає до свідчень заінтересовані сторони і знавців. Чому б ми не мали вийти вже раз на широкі демократичні води. Річ ясна, що до складу такої Провірочної Комісії для вияснення питання про УГВР не може входити ані п. др. Прокоп, ані п. мґр. Лоґуш, чи врешті кожний, кого можна утотожнити з п. Лебедем і його партією.

У дальшому, коли мова про Конґрес, то якби ми з найбільш досконалою точністю врахували той час, що його на Конґресу забрали на свої виступи пп. Галичин і адв. Пізняк,то дізналися б що він становить чи не левину пайку всього часу, що був у розпорядженні П'ятого Конґресу. Вислухавши їх безконечні тиради, повчання, нагадування, вислови „огірчення", самохвальні промови, тощо — мусимо ствердити, що вони були зовсім непотрібні, і краще було віддати хоч частину з того часу на виступи делегатів з терену, які чекали три роки, щоб бути на Конґресі, і їхали по три і більше тисячі миль.

Тільки друга сесія Конґресу принесла звіти „уступаючих" членів Екзекутиви УКК. Читачі розуміють, чому ми пишемо в лапках „уступаючих". Бо насправді з попередньої Екзекутиви ніхто не уступив. З повені звідомлень важко було виробити собі ясний погляд про виконану працю, про намічені пляни, про цілість проблем, що їх розв'язував або не зумів розв'язати УКК за звітний період. Розглядаючи поширення мережі Українського Конґресового Комітету, п. Галичин подав, що в праці УКК бере участь 36 центральних установ та організацій, а це ставить, за Конґресовим Комітетом, цифру півтора мільйони українців.

Та вже зі звіту п. Р. Сободяна ми довідалися, що в бюджетовому році вплати на УКК не перевищили суми 140 тисяч долярів. Що з тих мільйонів і соток тисяч, якщо вони не дають ніякого вкладу в працю УКК? Чому вони не дають, і які б знайшлися дороги до фактичного, а не голословного охоплення широкого загалу, це справа, що не входить в обсяг тієї статті.

І ще один приклад. УКК спричинився до створення спеціяльної жидівсько — української комісії, що мала б випрацювати пляни для найбільш дружнього співжиття обох національностей в Україні. Так подав у своєму звіті п. др Добрянський. Нас дивує це, бо справа ця, на нашу думку, зовсім не входить в компетенції УКК.

Вона належить і єдино може належати до розгляду уряду майбутньої української держави, чи то сучасного законного державно-національного центра — Української Національної Ради. І ці й інші речі треба відгородити. Бо ледве чи маємо право ми, громадяни Америки, — мішатися у внутрішні справи українського народу.

Не тільки в цьому відношенні, але в усіх, що мали дотик до національно — визвольної проблематики сучасної України, виходило, що УКК прагне бути диктатором в українському політичному житті, і хоче ним порядкувати. Явище й спосіб думання нездоровий, зовсім небудуючий, навпаки, — викликаючий непорозуміння, застереження й недовір'я.

Чи не краще визнати УКК репрезентацією української спільноти в Америці, що виступає від імени цієї спільноти в обороні прав українського народу та своїх власних, якщо б такі були загрожені.

Уже на першій ранковій сесії другого дня нарад виявилося недвозначно, що на Конґресі є заступлені й будуть себе виявляти дві основні течії, дві різні концепції побудови й формування політичного життя української спільноти в Америці. Залишаючи на боці лінію поділу між прихильниками обох концепцій, чи, врешті, точніші вирахування прихильників одної або другої концепції, ми в загальному вияснимо позиції обох існуючих таборів.

Один табір, це прихильники концепції визнання Української Національної Ради єдиним державно-національним центром, з признанням їй, як такій, всіх державно-правних та політичних компетенцій, включно з військовими та визвольно-революційними. На цьому тлі й базувалися виступи виразників цього табору. Найціннішими тут були міркування проф. Олександра Грановського та дра Михайла Данилюка.

Це в свою чергу викликало відповідну реакцію прихильників іншої, зовсім протилежної концепції побудови політичного українського Вавилону. Промовці: пп. др. П. Мірчук, Євген Стахів, др. Андрієвський та інші, обстоювали думку відлучення Української Національної Ради від визвольно-революційних акцій. Вони запевняють, що в Україні існує щось, неначе підпільний український парлямент, і єдино він може говорити від імени сучасної революційної України. В Україні, мовляв, до диспозиції УГВР стоїть Українська Повстанча Армія й ОУНР (Степана Бандери), а якщо так, то Закордонне Представництво тієї УГВР мусить бути самостійне в своїх виступах, мусить діставати гроші від УКК на ведення революційно-визвольних акцій в Україні, й з УНРадою воно не має рації числитися. Пан Леськів навіть представив посвідку на одержання грошей нібито з Рідних Земель, що її буцім-то підписав і переслав йому п. Полтава.

І тут ми хочемо дати вияснення в такій, дуже контроверзійній справі, як нею є УГВРада, бандерівська партія та її експозитури, та, врешті, хочемо висловити свої міркування про дуже оспорювану постать українського життя: п. Миколу Лебедя, що, як відомо, покликається на свої повновласті, одержані нібито від УГВР, та що він вважає себе міністром УГВР.

На сторінках „Самостійної України" ми писали не раз, що п. Микола Лебідь морально та фізично відповідає за численні вбивства членів ОУН, практиковані бандерівською партією та її „Службою Безпеки". В цьому відношенні ми були, є й залишимося консеквентними. Ми й надалі будемо твердити, що п. Микола Лебідь був духовим батьком численних злочинних вбивств, промотором внутрішного українського терору, і, як шеф „Служби Безпеки", відповідає за пацифікацію Волині, за вбивства і душення путом, за саджання на палі українських людей, і, врешті, він відповідає за смерть сл. п. Миколи Сціборського і Сеника-Грибівського, за смерть полк. Романа Сушка, братів Пришляків, Івана Мицика, Куца, Шубського, Юрка Соколовського та інших українських революціонерів, яких одинокою провиною було те, що вони любили Україну й не належали до бандерівської партії, що нею тоді командував п. Лебідь.

Відізвуться голоси, що чейже п. Лебідь не був безпосереднім виконавцем смертних присудів, він не ходив стріляти, не давив путом і не топив в колодязях волинських дівчат, членкинь ОУН. Ми є навіть свідомі того, що він ледве чи сам колинебудь когось мордував, бо для цього мав він потрібних людей. Але й це треба б провірити. Та ми маємо прекрасний прецедент з історії останніх років. Ми цілком певні, що ані Ґерінґ, ані Рібентроп, ані ґубернатор Франк — самі не мордували і ніхто не бачив їх із закривавленими руками при виконуванні злочинів. Але, їх, як відомо, засудили й повісили одніеї гарної ночі в Нюрнберзі. А Сталін? Це саме відноситься й до наших українських діячів, що завинили в злочині народовбивства і в тому, що вони терором й підступом промостили собі дорогу в українське політичне життя. Чи це мова про п. Лебедя, чи про п. Бандеру, чи про п. Стецька, вони, і лише вони, та ними очолювана партія є відповідальні за всі ті огидні братовбивчі морди й знущання. Ми далекі від того, щоб робити закиди тупим опричникам зі Служби Безпеки, які в добрій вірі виконували накази провідників бандерівської партії і мордували українців. Вони, як і рядові вояки німецької армії — не є відповідальні за вчинки свого проводу.

Нам ще кажуть, і так нам казали в часі П'ятого Конґресу: що ми повинні забути, закинути й залишити за собою старі порахунки, бо „пора це великая єсть". Та ми так не думаємо. Ми думаємо, що злочин завжди залишається злочином, аж до часу його спокути. Ми не бачимо найменшої рації й потреби закривати перед українською спільнотою кріваву історію останніх років. Якщо ми апробуємо терор в українському житті і визнаємо вбивство способом політичного суперництва, то це буде рівно-

значне з ліквідацією державницьких претензій України. І яка тоді буде опінія про нас чужинців? До того ж партія Лебедя-Бандери-Стецька ніде не запевнила український загал, що вона зрікається терору й засуджує братовбиство, а якщо так, то на кожний черговий наказ партійного проводу фанатичні члени бандерівської партії можуть знову почати безглузду стрілянину.

І якщо Лебедь голоситься тут в Америці по гроші й вимагає до себе довір'я, то він мусить теж перед суспільством визнати й засудити свої національні злочини. Спадщина зобов'язує! Спадщина, на основі якої п. Лебедь вимагає привілеїв і почестей, зобов'язує його теж до висвітлення всіх темних місць тих злочинних історій.

І саме в цьому, а не в чомусь іншому є корінь всіх лих, і саме в тому була причина спонтанної реакції делегатів Конґресу проти спроб Миколи Лебедя розбивати й надалі та затруювати своєю особою українське життя, що мала місце на суботнішній пополудневій сесії Конґресу. Президія Конґресу була попереджена, що поважній частині делегатів не буде сприємливою поява Миколи Лебедя на трибуні, і тому бажано, щоб Закордонне Представництво УГВР заступав хтось інший. Відповідну заяву склав від імени тієї частини делегатів п. Андрій Шекерик. Президія Конґресу повинна була усвідомити, що „державних мужів" типу Миколи Лебедя не можна пускати на трибуну з „повчальними" промовами. У нас, на жаль, перевернені поняття, і люди, що повинні носити кафтан безпеки й бути під обслідуванням психіятрів — тішаться підтримкою і опікою нашої репрезентативної установи. З уваги на це, ми зовсім не поділяємо заяв про „огірчення", складених п. Галичином після виступу Лебедя. Одної з нами думки, як виходить, були ті делегати, що вийшли з залі, а також і ті, що спонтанно виявили своє невдоволення недвозначними окликами на адресу Лебедя. Якийсь селянин з балькону, де сиділи гості, вибіг на коридор з криком: „Верни моїх синів, катюго!", — а це найкраще характеризує ролю Лебедя в останніх роках історії визвольних змагань. Треба теж думати, що велику частину заколоту спричиняли самі члени бандерівської партії. Як відомо, в цій хвилині бандерівська еміґраційна партія поділена досить маркантно на прихильників Лебедя, з однієї сторони, і самого Бандери, з другої сторони. Виходить, що фанатичні прихильники Бандери брали участь в демонстрації проти особи Лебедя. Щож, — „носив вовк — понесли і вовка", — каже народня поговірка.

З найбільшою приємністю стверджуємо, що делеґація ОДВУ, під проводом Голови Центральної Управи ОДВУ, проф. Грановського, вийшла із залі, так само, як і делегати братніх організацій ОДВУ, що тим самим не брали участи в заворушеннях у залі. Ще більш приємно нам підкреслити, що свої почування й солідарність з рішенням Центральної Управи ОДВУ виявили пп. др Кость Паньківський, проф. Лев Чикаленко, др Микола Шлемкевич, ред. Іван Кедрин-Рудницький та ряд інших українських діячів, що вийшли на час промови п. Лебедя із залі.

Треба сподіватися, й ми в це віримо, що УКК поробить відповідні висновки, та не висуватиме більше Лебедя на людські очі. Чергове слово отже — за УКК.

Недільна сесія Конґресу (остання) не принесла нічого нового, і не змінила нічого. І резолюції і склад майбутньої Екзекутиви затвердили змучені делегати без більшого опору.

Найцікавішим ще моментом були взаємні обвинувачення супроти себе — членів майбутньої Екзекутиви УКК. Виявилося, що не тільки ОДУМ пішов по гроші до якогось Фонду Вільної Росії, але п. Гришко бачив там теж заяву на гроші СУМА, і мала б там теж знаходитися заява проф. Миколи Чубатого. Словом — прикрі, хоч і не малої ваги факти.

Добре є, що остаточно СУМА „самовизначився" під партійним оглядом. Під кінець, уже після схвалення резолюцій, пан Гнат Білинський склав декларацію від імени ООЧСУ, СУМА, Товариства прихильників Визвольної Боротьби та від імени гетьманців. Факт такого підпису представників СУМА ставить цю організацію перед громадянством, як організацію партійну, що явно займає партійні й сторонничі позиції.

Які ж висновки випливають із роботи відбутого Конґресу.

Він, Конґрес, є безперечно ще одним кроком вперед на шляху до впорядкування української дійсности на еміґрації. Він нашу спільноту скупчує, та мимо всього заставляє знаходити спільну мову й дороги до осягнення спільних цілей.

Та попри всі позитиви, Конґрес мав ті недотягнення, про які ми писали і в попередніх числах нашого журналу.

Конґрес зовсім не вирішив засадничих питань українського правопорядку, і тим він збільшує внутрішно-українське напруження, збільшує недовір'я, загострює відносини. Конґрес не знайшов мужньої формули на визначення свого відношення до визвольних змагань України, як і не визначив своїх компетенцій. Він і надалі затвердив згубну лінію двоподілу українського життя, й на цьому буде тратити сам УКК, його розвиток та праця. Конґрес не розрізав ґордієвих вузлів нашого життя, та залишив для українського і зовнішного світу неясну ситуацію в політично правовову відношенні. А це не кріпить і не будує, а звязує УКК ті крила, що він їх повинен сьогодні розгорнути в усю широчінь для нестримного лету.

Володимир Шемердяк

Націоналістична доба

„...Стаття Ю. Бойка при всьому в ній вигаданому сиґналізує: демократи, лібералі українські, пильнуйте скарбів думок всесвітнього й європейського українця, а тих, що живуть тільки інстинктами, — спрямовуйте на шлях розуму...”

Так закінчив проф. Світозор Драгоманів свою статтю п. з. „Напади в Самостійній Україні”., оприлюднену в тижневику „Український Прометей” ч. 34. Згадана його стаття свідчить про те, що в українському суспільстві все ще покутує й дає про себе знати дух минулого, що ми знову, за нашим звичаєм, „спізнилися” з розвитком політичної думки на добрих двісті років. І в той час, коли життя, та події світової ваги ідуть своїми шляхами, незалежно від існування меншої чи більшої кількости українських соціялістичних партій, у нас є ще люди, що глузують собі з істотних життєвих фактів, прагнуть завернути наше суспільство в давно відгомоніле минуле, чи залишити його тупцюючим на місці, так як це було в роки Національної Революції.

У добу грізних перемін, в епоху, коли назріває війна континентів, коли весь світ здригається своїми основами, у нас все ще існує нерозуміння організованих форм українського націоналізму. У своїх досліджуваннях, у своїх міркуваннях щодо націоналізму, українські ліберальні-демократи і поступові-соціялісти не пішли далі закостенілих уявлень про виникнення нашого націоналістичного руху. Рядовій українській людині безупину говориться, що український націоналізм є „пережиток” і музейний експонат, щось таке, що обов'язково було пов'язане з гітлеризмом у Німеччині та фашизмом у Італії, і що мусіло обов'язково відійти разом з обома тими режимами в нірвану.

У цій своєрідній „святій війні” проти українського „фашизму” промовчують наші шановні опоненти навіть хронологічні дати, хоч організований український націоналістичний рух виник й оформився ще до приходу Гітлера до влади в Німеччині. Дата народження організованого українського націоналізму — це початок тридцятих років нашого століття, і на кінець тридцятих років припадає його оформлення. Прихід Гітлера до влади відбувся на шість років пізніше після створення ОУН.

Не тільки цього не хочуть знати й визнавати наші шановні опоненти. Крім цинізму й злоби в зазначеному відношенні, вони теж не помічають наявности, на всіх п'яти континентах, чималих організацій націоналізмів, що про їх діяльність не доводиться сперечатися. І тільки, здається, в нас, українців, існує упередження, виплекане довголітніми практиками демо-ліберального табору, згідно з яким нібито якось соромно і ніяково показуватися перед світом з рідним українським „фашизмом”, — що, мовляв, компромітує й знеславлює українську націю та шкодить її визвольним змаганням. Над ОУН, над націоналістичним рухом нависло своєрідне „табу”. Поважна частина українського суспільства не доходить до кореня проблеми, і бере за добрий гріш усе те, що пишуть пп. проф. Феденко, проф. Драгоманів, др. О. Волинець та інші — їм-же ність числа. Використовуючи необізнаність широких кіл громадянства з основами українського націоналізму, з його світоглядом, історією, світосприйманням, програмою й устроєм, у нас настирливо вмовляють суспільство, що український націоналізм є ніщо інше, як лише українська форма італійського фашизму та німецького націонал-соціялізму. За тим ідуть перекручення програми й устрою та, врешті, неперебірчива кампанія, що так дуже мало має спільного з демократизмом.

Націоналізм не є явищем останніх двох десятиліть. Вони здавна діяли в історії людства, в формі національно-визвольного націоналізму зі шляхетною метою визволення тієї національної спільноти, що з її лона він виростає. До такої категорії націоналізму сьогодні можна зарахувати і український націоналізм. Націоналізм, безперечно, може в певних умовах переродитися в колоніяльний імперіялізм, у шовінізм, що бачимо на прикладах особливо большевицької Росії, нацистської Німеччини, а також і консервативної Англії, соціял-демократичної Франції тощо... Між німецьким та італійським колоніяльним імперіялізмом і англійським була лише та різниця, що Англії вдавалося експлуатувати 600 міліонів населення земної кулі, тоді, як Гітлерові й Муссоліні це не вдалося. І в тому, зрештою, Англія їм найбільш інтенсивно перешкоджала, як своїм небезпечним конкурентам.

Цього зовсім не заперечує навіть і англієць, проф. Лондонського Університету Альфред Кобен, у своїй книзі „Самовизначення народів” (Alfred Cobban „National Self-Determination”).

Розглядаючи націоналізми азійського й африканського суходолів, проф. Кобен пише так: „...З уваги на володіння цими просторами, що його тут провадив Захід, націоналізм на Сході йде по дорозі зразків цього ж Заходу. Національний рух Арабів, для прикладу, поділився на менше або більше подібні собі: єгипетський, сирійський, іракійський, палестинський, тунезійський, алжирський й мароканський націоналістичні рухи. В країнах маляйських островів південно-східної Азії та Східніх Індій окремі націоналістичні рухи появилися в посілостях Англії, Голяндії та Америки, без огляду на культурно-расове зрічникування.”

На жаль, за браком місця, ми не можемо до-

кладніше передати зміст книги англійського вченого, де він часто згадує також і українську проблему. Віримо, що українські ліберальні-демократи все-ж таки додумаються колись, що не тільки світла й сонця, що в їхньому вузонько вирізаному віконці, а поцікавляться вилізти зі свого вузького кутика необґрунтованих пересудів.

Щоправда, наші шановні опоненти, лементуючі оборонці „скарбів" европейського лібералізму й демократизму, покажуть нам, як останнє забороло й свідка, факт існування великої американської республіки. Та й тут міркування американських політичних діячів, журналістів, публіцистів та істориків ідуть в зовсім протилежному напрямі від міркувань українських демократичних ворожбистів. Заговорювання за допомогою потоку малопереконливих фраз не зміняє істоти речей. А докладний розгляд цього питання переконує нас, що американські демократи говорять зовсім не те про Америку, що говорять про неї українські демократи.

Отже звертаємо увагу наших читачів на книгу „Небезпека фашизму", що її написали й видали у 1938 р. американські журналісти Маголь і Стівенс. Наші опоненти будуть заскочені й розчаровані, бо американські журналісти, виступаючи пристрасно в обороні програми президента Рузвельта, зовсім не мають на думці боротися проти українського фашизму. У пристрасних, часом може навіть надто палких твердженнях вони тут ідуть на бій проти... американського фашизму, під яким розуміють концерн Герста, мілітаризацію й Вол-Стріт. Виглядає парадоксально — та, на жаль, правдиво.

Народження американського націоналізму, як фактору в житті американського народу, сиґналізує в своїй книзі проф. Лимон Брайсон. (Lymon Bryson — „The next America").

Якщо, наприклад, наші демо-ліберали спочили на лаврах, і мають готові формули для розв'язки дошкульних соціяльних проблем державного будівництва та економічного розвитку, то проф. Брайсон тільки накреслює в своїй „Майбутній Америці" шляхи тих соціяльних реформ, що їх вона мусить узгляднити й запровадити. Далі дороги нема — вона замкнена. Америка не зможе піти вже далі шляхом розвитку індустріяльного капіталізму, і не може підкоритися комунізмові. Тому вона мусить числитися із соціяльними змінами в своєму лоні, та з метою запобігання економічних катаклізмів належно розвивати свою політичну й державницьку думку. Для нас американсько демократія вже тому тридцять років була своєрідною „святая святих". Та вона не закостеніла в своїх формах, як це сталося з українською демократією, що розгубилася на історичних бездоріжжях. За тридцять років в Америці зайшли далекойдучі переміни. Вони дедалі утверджують Америку, як національну одність, і в соціяльно-економічному аспекті Америка прямує в напрямі... національного солідаризму, того солідаризму, що за голошення його ідей „Вістник" українських революційних демократів збирається закопати в одну могилу разом із комуністами також і редакцію „Самостійної України".

Ми ще дозволимо собі звернути увагу наших шановних опонентів на прекрасну працю „Епопея Америки", що її написав американський історик Джеймс Трусльов Адамс. В книзі є спеціяльний розділ про американський націоналізм, про народження американської нації та її посланництво. Якщо б довелося порівнювати динамічність ідей українського націоналізму, його наснажуючу силу й ступінь розвитку, то ми мусимо лише соромитися. Навіть др. Дмитро Донцов, що йому найбільше перепадає з боку лементуючих оборонців „всесвітнього лібералізму", навіть він не сказав десятої частини того, як на українську міру, що говорять про свою національну психіку американці. Якщо б у нас зявився автор на взірець Адамса, то його негайно постригли б у фашисти та лаяли б на кожному клапті терпеливого паперу.

Наш український націоналізм, на жаль, є лише в стадії творчого шукання і не може похвалитися тими теоретичними досягненнями, що націоналізми інших народів.

Здається, що надто багато місця ми забрали для вияснення цих самозрозумілих речей. Тому для закінчення міркувань про націоналізм, як явище природно зв'язане з життям кожного народу, ми подамо ще кілька авторів та назв книг, що з їх змістом радимо українським демократам детально ознайомитись. Написали ці книги не Донцоц, Гітлер чи Муссоліні, але справжні родовиті демократи, вороги тоталітаризму й фашизму. Ось ці праці:

Andre Siegfried „Nations have souls". Hans Kohn „A History of nationalism in the East". „The world trend toward Nationalism" by „American Academy of Political and Social Science Supplement". R. Rocker „Nationalism and Its Relation to Culture". Carlton J. Hayes „Essays on Nationalism". „Nationalism" A Report by a Study Group of Members of the Royal Institute of International Affairs. A. Volliste „Economic Imperialism and International Relations". John A. Hobson „Imperialism". Lord Hailey „Future of Colonial Peoples". L. Woolf „Imperialism and Civilization".

На нашу думку, найбільш цінні й варті уваги міркування про націоналізм належать проф. Альвінові Шапіро, професорові історії при Міському Каледжі в Ню-Йорку. Нам прикро, що ці міркування, висловлені в книзі „Світ у кризі" (J. Salwyn Shapiro „The world in crisis"). різко розходяться з усім тим, що пишуть „Наше Слово", „Соборна Україна", „Вістник" українських революційних демократів та Ульмівські „Українські Вісті". Одначе ми дозволимо собі навести цілу низку міркувань шановного професора, що йому годі закинути фашизм, гітлеризм або приналежність до „тоталітарної" ОУН.

Розглядаючи істоту націоналізму, чи радше даючи його визначення, професор Шапіро пише:

„...Студенти історії переконані, що націона-

лізм є історичним, а не природним феноменом. Він виростає, як сума політичних, соціяльних і економічних умов на певному етапі історичного розвитку. Патріотизм, або льояльність одиниці до спільноти, завжди існував. Він старий, як історія, а може й старший. Та суть, природа патріотизму мінялася залежно від природи спільноти...” (ст. 125. „The world in crisis”).

„...Тому що націоналізм прибирав численні форми й різно виявлявся, є дуже важко, неможливо визначити його точно. Кожне його визначення й уточнення викликатиме застереження менше або більше досадні. В історії, не в словнику, мусимо починати з основних елементів, що творять націю, вкінці високорозвинену, історією визнану націю... Нація є цілковитим суддею в своїх чинах супроти своїх членів й супроти інших націй. Нація, будучи колективною особою, має свої власні відмінні властивости й характер, і є це вислід її історії, мови й літератури” (ст. 126 тамже).

„Американська і французька революції проголосили ідеали й були взірцем „ліберального націоналізму”, що розвивався в девятнадцятому столітті... Ліберальний-націоналізм мав своїх великих пророків, італійця Джозефа Мацціні та мадяра Льва Кошута, що проголошували свої доктрини з патріотичним запалом і подивугідною переконливістю. Нація, вони твердили, була головним рушієм модерного поступу... Демократія і націоналізм стали сіямськими сестрами модерного політичного життя. (ст. 134 там-же).

„...Націоналізм легко переростає в расизм та імперіялізм. Німеччина просунулася вперед у напрямі розвитку расизму... Німці були певні, що вони є „панівною расою”, призначеною кермувати „нижчими” расами світу. Тевтонічний расизм прищепився також в Англії. Нова школа британських істориків — Едвард Август Фреман, Ричард Генрі Грін, й єпископ Вилієм Стуб, — дала „англосаксонську” інтерпретацію англійської історії...

„...Логічно й невідкличпо характер вродженого націоналізму вів до імперіялізму. Велике відродження імперіялізму почалося під кінець дев'ятнадцятого століття й воно пронизало такі старі нації, як от англійська та французька, і нові нації, як німецька та італійська”. (ст. 137 там-же).

„...Навіть американський націоналізм, ліберальний від самого початку, тепер перероджується в імперіялізм. Виросла школа, що проголошує Америку „Актом Провидіння”, покликану до осягнення „славою вкоронованих висот” національного розвитку способом підкорення територій в просторі Карибського моря та в просторі Тихого Океану”. (ст. 138 там-же).

„...Є річчю безспірною, що націоналізм чимало спричинився до людського поступу. На початку він об'єднував малі, поділені февдалізмом простори, у великі політичні одиниці, з чого виростав шлях до національної єдности. В пізніших часах націоналізм став визвольною силою, що наснажувала підбиті народи, такі як в центральній і східній Европі, і в колоніяльних володіннях, до боротьби за свою незалежність. У цих країнах націоналізм підіймав інертні маси, додавав їм віри в себе, і почування спільної лояльности до себе та групової гідности”... (ст. 159 там-же).

Підкреслюючи велику вагу націоналізму в культурній творчости, проф. Шапіро турбується лише про те, як відділити добре від злого в націоналізмі, конкретно, як загородити йому дорогу там, де він втрачає свій наскрізь позитивний характер і перероджується в імперіялізм.

Тривогою за цей зворотний бік націоналізму в американському державному й національному розвиткові принизані патріотичні ессеї сенатора Алберта Д. Томаса, зібрані в книгу під назвою „Ця нація під Богом”. (Elbert D. Thompson „This nation under God”).

Тема нашої статті „Націоналістична Доба”. Вона, ця наша сучасна доба такою й залишиться, і під знаком націоналізмів буде рости й розвиватися духове, політичне й економічне життя кожного окремого народу, якщо він прямує до свого державного оформлення, чи вже державність посідає.

Туга за волею спільна народам усіх п'яти континентів, усіх суходолів, де лише живуть люди й існують нерівності національного, соціяльного й расового характеру. Українські демократи й соціялісти завзято бороняться від обіймів життя, і не хочуть ознайомитися з багатющою літературою, що дає прекрасні студії з життя хоч-би американських негрів чи індіян. А шкода.

В той час, коли ми вовтузимося і боїмося власної тіні при розгляді націоналізму нашого народу — азійський та африканський континенти підіймаються в тузі за волею, якраз під благодатним впливом націоналістичних ідей.

У противагу колоніяльному імперіялізмові підноситься зовсім новий, переконливий своїми кличами світ. Вдумчивий американський письменник і журналіст Джон Гунтер у своїй книзі „Внутрі Азії присвячує цілий розділ розгляду націоналізмів Азії. Ще далі йде публіцист Абенд у своїх книгах „Хаос в Азії” й „Мучений Китай”, чи Лотард Годард в книзі „Новий світ Ісляму”.

На жаль, це все чуже й далеке українським оборонцям „демократії і лібералізму всесвітнього й европейського”.

Наша войовничо настроєна революційна демократія не має нічого іншого на увазі, як лише „унічтоженіє” українського націоналізму, отже тієї життєтворної вітки, що її рішуче в період визвольних змагань не може заступити ні лібералізм, ні демократизм.

Модерний націоналізм був, є і залишиться найбільш передовою ідеєю нашої доби, а його рушійна творча сила буде кликати до бою за свободу мільйони обабіч залізної завіси. Український націоналізм є, в свою чергу, найбільш

передовим словом української визвольної думки, якщо визвольні змагання України мислити в площині реалізації. Український націоналізм не лише це. Він дає виразні відповіді в ділянці майбутньої побудови української державности. Ні комунізм, як форма російського імперіялізму, ні колоніяльний імперіялізм не розв'язують і не дадуть розв'язки найбільше пекучих проблем сучасности. Ні в тій ні в тій концепції не міститься зокрема український світ. Український народ є одна з найбільших поневолених націй. Перед українським світом довга і затяжна боротьба за волю. Це справа засадничої ваги, що відсуває на дальший плян питання такого або іншого державного устрою в майбутній Україні. І на цьому тлі лемент хоробрих українських лібералів і демократів, що збираються боронити „всесвітнього міщанина" — явище нічим неоправдане. Все, оборона й завзятющі атаки в сторону „фашистів" — це даремна витрата енергії, що її варто зберегти, або використати в зовсім іншому напрямі.

Український націоналізм вийшов на історичну арену, утвердився в житті свого народу зорганізованими формами, й усунення його звідтіля було б протиприродною річчю. Якщо він потребує реформ, то лише в напрямі поглиблення свого духового потенціялу. І він в тому напрямі буде розвиватися.

Степан Куропась

Нові думки про нову українську еміграцію

На початку була повінь палких слів і переконливих закидів. Що-ж, не було іншої ради, як прислухатися до них, і думати про те, як би узлагіднити та зробити ті закиди менш оправданими. Не маючи можливости в таборах УНРА-ІРО вжитися в суть американського побуту, в цілість соціяльних, культурних, політичних та історичних процесів, що мали й мають місце в житті американського народу, — новоприбуваючі до Америки еміґранти вчинили чимало помилок. Вони і зробили чимало несправедливих висновків зокрема про т. зв. „стару еміґрацію", і тому власне деякий час кульгала так потрібна обом еміграціям тісна співпраця. Така співпраця дуже потрібна не тільки для ефектовної допомоги Україні, але хоч би для допомоги тій еміґрації, тим нещасливим людям, що не мають можливости виїхати нікуди з Европи, що за гріхи обох еміграцій супроти себе не можуть відповідати.

Український еміграційний загал (а маю на думці давноосілих тут наших еміґрантів), беззастережно щиро поставитися до новоприбуваючих. Ми дивилися на скитальців, як на своїх братів, що їх лихоліття вигнало з рідних хат, і вони вибралися в світ шукати щастя-долі. Не треба було, отже, навіть патріотичних закликів, бо це був обов'язок сумління йти з допомогою українським скитальцям всюди, де це лише було потрібно. Всі ми, старі й нові,носитимем довго ще в серці спогади з перших наших стріч і розмов, спогади зворушливі, не потребуючі пропагандивних додатків. Нашим бажанням, та напевно що й бажанням прибуваючих до нас еміґрантів з европейських ДП таборів було, чимскоріше взятися за працю так, щоб якнайбільше наших людей переселити до Америки. Може наша допомога не виросла до міри тієї допомоги, що її принесли своїм братам американські жиди чи поляки. Хочемо оцнаце того чи не хочемо, та наша українська еміграція в Америці не витримує порівняння з жидівською еміграцією, коли йде про економічну міць, їхню і нашу. Та це справи не вирішує, що можна було зробити — те зроблено, а тепер перед нами всіма стоять спільні вже завдання.

Новоприбуваючі, як правило, закидали старим еміґрантам брак національної свідомости, патріотичних почувань і т. зв. політичности. Невідомо чому набрав громадянських прав мало переконливий арґумент, що мовляв, вся стара еміграція — це заробітчани, а нові еміґранти є політичними еміґрантами й героїчними борцями за волю свого народу. Здавалося на мить, що може такі закиди навіть слушні. В Америці українське життя в час другої світової війни і по ній дійсно знаходиться в стані занепаду. Ми не можемо в Америці похвалитися такою патріотичною, національно-свідомою й прекрасно вихованою молоддю, як є це, наприлад, у Канаді, у Відділах Молодих Українських Націоналістів при УНО. Не залишалося нічого, як лише мовчати, й робити спроби мимо всього над об'єднанням української еміграції в один моноліт.

Закиди давній еміграції росли, як гриби по дощі. Старим еміґрантам закидалося „доляроbу лихоманку", тобто безхарактерну погоню за долярами і наживою, погоню за добрим „джапом" і „овертаймами". На думку недавніх мешканців діпівських таборів, то найбільшим ідеалом, що за ним тужить старий еміґрант, був власний „гавз", „айсбакса", телевізійний апарат, тощо. До цього ще треба додати власну „кару", банкове конто, та ще хатину над озером, щоб було куди виїхати літом. Ані зрозуміння, ні співчуття для поневоленої України старі еміґранти буцім-то не мали.

Діти старих еміґрантів були об'єктом найбільш дошкульних завваг. Ці наші діти, на думку нових еміґрантів, були зле виховані, не бу-

ли вже українцями, по-українськи не вміли говорити, і про Україну нічого не знали. Вони думають лише про кінотеатри й гроші, жують ґуму, й кплять собі з цілого світу. Важко було, часом навіть ніяково було вияснювати, що діти ці народжені вже тут, що вони виросли в американському середовищі, в оточенні, в якому не могли того всього навчитися, чого вимагали від них новоприбулі.

Не було ради. Треба було й ці закиди приймати за добрий гріш. Я сам почав вірити, що так воно справді є. А до того ще, наші новоприбуваючі з Европи брати-емігранти швидко виростали ледви не на національних героїв, обвивали себе німбом недоторканої святости. Так що закинути комунебудь щонебудь — виглядало на національний злочин.

Та минуло кілька років і ситуація докорінно змінилася. Ми краще пізналися, а на тлі того, що про себе знаємо — можемо говорити як рівний з рівним. В міжчасі кинулося ввічі, що й велике число новоприбуваючих відучилося обов'язково вчити патріотизму старих емігрантів. І це додатнє явище.

Сьогодні маємо вже добрі десятки новоприбулих, що мають власні, колись осміяні „гавзи". І з цього факту треба радіти, хоч і не завжди. Нині майже в кожній хаті новоприбулих є „фриджидер". Колишні скитальці мають вже добрі сотки авт, журяться про добру працю й „овертайми", і кожня їхня розмова починається тепер від обміни думок у цьому напрямі. Отже, говорять між собою про час і місце праці, про закуплені „форніші", про телевізійні апарати, про цілість свого економічного побуту й добробуту. За це їм не треба дорікати, бо це явище просте, самозрозуміле, природне. Хоч подекуди ця туга за всіми добрими речами перейшла ті межі, що на них зупинилася стара еміграція. Поважна кількість вчорашніх скитальців розпоряджає показними банковими контами, та рівночасно уникає збірщиків на національні потреби — як чорт ладану.

Новоприбула молодь дуже скоро вросла в американське культурне підложжя. Вона перебирала всі звички американської молоді. Отже не те, що бачимо її, як масово мандрує до кінотеатрів, але й бачимо її, як вона надто часто і надто багато смакує алькогольних напоїв. Не будемо тут сперечатися й над тим, чи молодь ця менш завзято жує ґуму, як робить це молодь американська. На цьому тлі лише Український Пласт старанно працює над тим, щоб зберегти цю молодь для самої себе й для майбутнього. Та ледве чи на довгий час і Пластові це вдасться.

На цьому схвильованому й бурхливому морі життя лише одиниці зберегли сяке-таке обличчя, та й ті з кожним новим днем стають щораз то більш незрозумілі... самим собі. Та все ж, якщо над утворенням такого стану з-поміж старої еміграції зуб часу невтомно працював чотири десятиліття, то нова еміграція акліматизувалася набагато скоріше, бо в неї це забрало лише кілька років. Є вже дуже багато дітей вчорашніх скитальців, що не хочуть до своїх батьків говорити українською мовою, може бути, що заки виростуть, не знатимуть української мови краще від дітей старих емігрантів. Отже новоприбулі з приспішеною швидкістю вростають в новий край, в нову землю, в нові побутові відносини.

Може це звучить доволі парадоксально — але на цей факт, нема ради. Життя є життям. Тепер не залишається нічого кращого, як лише кликати нову еміграцію, щоб вона дотримувала кроку зі старою, щоб вона надто швидко не потонула у вирі особистого, і щоб не забула за свої обов'язки супроти поневоленої України.

Для нас, комбатантів українських армій, що давно вийшли з України, що врослися в прибрану землю і стали її громадянами, що виростили вже тут друге покоління, й що в поті чола розбудовували українське громадське життя — було і залишиться ясним, що не в тих зовнішних побутових символах лежить рівень політичної зрілости еміграції. Бо можна дуже часто говорити англійською лише мовою, і можна більш жертвенно й віддано любити Україну від усіх тих, що говорять по-українськи.

Та перед нами — дорога вперед. Наскільки вдасться нам спільно й корисно провести перегляд минулого, наскільки прийдеться зревідувати погляди й перевірити істоту співвідношення — покаже час. Ми будемо одначе спільно це робити, навчені вже гірким життєвим досвідом, що кожен кий має два кінці.

Час виявив, що лише якихось 20 відсотків новоприбулих — це таки справді політичні емігранти, що знають, чого хочуть, і могли б це з'ясувати, якби їх про це питали. Може 80 відсотків, а може й більше, це дуже добрі люди, які одначе ледве чи можуть відповідати званням політичного емігранта. Це безумовно жертви большевицького терору, дуже чесні, шляхотні і щирі люди, що вийшли з рідної землі, рятуючи своє й своєї родини життя. Щире пізнання себе, допомога собі, тісне співжиття обох еміграцій — буде дуже корисним для обох еміграцій. Вчити й доповнювати себе взаємно ми можемо без зайвого шаржування. Ми, наприклад, можемо бути певні того, що 85 відсотків новоприбулих так само добре знає правопис сучасної української літературної мови, як знають його старі емігранти, тобто дуже мало — або зовсім ні. Таких, як цей приклад, можна навести й більше.

Нова еміграція надмірно партійницька. Поділ суспільства, диференція думок в ньому — річ самозрозуміла. Та ми ще, на жаль, не виросли чи радше не підросли до того рівня політичної культури, що на ньому вже давно знаходяться англійці чи навіть американці. У нас політикують надто пристрасно, надто гарячково. Нова еміграція натворила непотрібно велику кількість нових організацій, що існують лише на папері, або бракує їм членів до оформ-

лення управи. Люди йдуть до Пласту не для того, щоб там виховуватися й виховувати інших, але йдуть туди робити партійну роботу й здобувати членів для своєї партії. Партійницька лихоманка не обійшла навіть українських церков, мистецтва, шкільництва. А це дуже нездорове явище.

Та ми все-ж повні доброї віри, і належно оцінюємо причини й обставини, з яких виростають всі ці аномалії. Я знаю й те, що численним новим еміґрантам зовсім незаслужено довелося стати на найнижчі щаблі суспільної драбини, і тих, що їм такі удари найменш заслужено припали. Та якщо наша еміґрація справді політична, то вона повинна знати й розуміти, що така якраз і є доля політичної еміґрації, та що її завданням є витримати на тих відтинках боротьби — де поставило її Провидіння.

М. Селешко

Російська культура і сталінізм

На цю тему журнал „Ді Рівю оф Політікс" (Нотр-Дам, Америка) у квітні 1952 р. вмістив статтю Ф. Бенґбурна. Хід думок автора такий:

Від 1930-их років почавши, а зокрема по другій свтовій війні, Кремль все частіше й виразніше користується певними гаслами, що мали б серед населення викликати патріотичні почуття. Ідеологічний постулят пролетарського інтернаціоналізму не відкинено зовсім, але в теперішній совєтській пропаганді він відступає все далі на задній план. У звязку з програмою розбудови соціялізму в одній країні, та швидкою індустріялізацією і бюрократизацією її, — з'явився термін „совєтської батьківшини". Той термін найшов свій міцний вислів у сталінській конституції з р. 1936, де, як кажуть большевики, закріплено соціялістичну демократію та соціялістичну національну свідомість нового типу. Новий сталінський апарат, примусова індустріялізація країни та напруження абсолютно-соціялістичної держови в капіталістичному оточенні викликали тяжкі ідеологічні проблеми. Сюди належить проблема совєтського патріотизму, що мав прикувати до Кремля нову совєтську інтелігенцію, а назовні зберегти перевагу пролетарського інтернаціоналізму. Проблема була складна ще й тому, що Совєтський Союз є багато-національний. Сталін пробував сам це вкласти у формулу, мовляв, совєтська культура є національна по формі і соціялістична змістом. Те гасло підкреслюється за всяких нагод рівнобіжно з кличем приязні між совєтськими народами та співпраці всіх совєтських народів для загального добра під проводом Сталіна. Теорія про братерство совєтських народів та й інші гасла, що мають випраєдати і популяризувати нову господарську і політичну структуру Совєтського Союзу супроводжуються твердженням Кремля, що москалі є культурно вищі від решти народів Союзу, а зокрема вони згори дивляться на народи азійські та магометанські. Те протиріччя було більшим за часів жовтневої революції, ніж тепер. Отже від самого початку Совєтський Союз зустрівся з проблемою націоналізму в двох площинах: перше — це конфлікт між ленінсько-сталінським соціялізмом та капіталістичним зовнішним світом, друге — це взаємовідносини між московським народом та немосковськими національностями в самому Союзі. Це дуже важка справа дати огляд розвитку подій, узгляднюючи конкретні факти з життя.

Значним фактором при розгляді тих проблем є тенденція Кремля від 1939 року надати російській культурній спадщині перевагу в ділянці історіографії та мови. Кремль до цього прагне особливо тепер і поза межами Совєтського Союзу.

Тут для ясности треба зазначити, що еживані поняття „націоналізм" чи „відродження московського націоналізму" є дещо правдиві і викликають враження, що совєтський патріотизм, а тим більше московський націоналім формуються силами московського народу. У висліді можна б розуміти під тим і радикальну зміну духового наставлення самого Кремля. Дійсність показує, що Сталін і його співробітники самі почали оперувати національними і московськими символами. Сталін накидає совєтському народові лише ті риси російської культури і історії, що йому подобаються. Нпр. він видає з царя Івана Лютого за творчу і шляхетну особу та зі всіх сил це пропагує, хоч народ є іншої думки. Далі за використання совєтського патріотизму і певних сторінок національної російської традиції треба вважати й на те, що Кремль хоче за їх допомогою зробити абстрактну і скомплікoвану ідеологію марксо-ленінізму більш привабливою та сприймальною для населення.

За підготовки до війни з Гілером, Сталін вважав за потрібне узаконити до того часу утискувану національну свідомість і запрягти на свою службу таку духову силу, як, нпр. гердість москалів за свої подвиги з минулих часів. Під час війни той процес був ще більш посилений і поняття „атечественная война", що його вжив найперше Сталін, а за ним вся преса, відіграло у війні велику ролю. Під час війни Кремль намагався поєднати національні і патріотичні традиції з офіційною сталінською ідеологією. Проте головний натиск і тоді був на вищість соці-

ялізму, а ще більше на сталінського вождівського ґенія, на здібности керівних функціонарів компартії та на їх відданість загальній справі. З часом видно було, що правдиві національні почування можуть навіть заломити сталінську ідеологію. Тоді свою помилку Кремль старається виправити повоєнною пропагандою. Зразу по війні було усунуто всі почини штучної спонтанности і залишено в совєтській дійсности московські національні елементи. Знавці Совєтського Союзу твердять, що Сталін по війні повернув назад до основних засад марксо-ленінізму з тезою про клясову боротьбу. Ця теза за війни опинилась на задньому плані. Хто очікував від того повороту сталінської генеральної лінії зникнення націоналістичних елементів з совєтської ідеології, той помилився. Сталінізм розвивається в тому напрямку далі і став скомплікованою і в собі суперечною мішаниною марксизму і кремлівського абсолютизму та для домашнього вжитку спрепарованої системи національних і патріотичних символів. Сталін, щоправда, з практичних моментів, поробив численні концесії, але він і далі залишився марксистом. Взагалі весь розвиток подій у Совєтському Союзі в повоєнних роках вказує на те, що там марксизм зайняв авторитарні позиції, та що право розв'язувати ідеологічні питання може лише той, хто має владу. Це і є ті рямці, в яких звеличується московський народ, як провідну націю й силу Совєтського Союзу.

Форми совєтської пропаганди у використовуванні традицій, культурної спадщини та національного характеру московського народу бувають різні. Деякі з них треба відзначити. Так, напр., під поняттям могутности Кремль і його історики розуміють постійне поширювання централізованої російської влади протягом століть над москалями і немоскалями. Скрізь підкреслюють провідну ролю російської совєтської федеративної республіки між 16 республіками Совєтського Союзу та нагадують за „братню допомогу" Росії українцям, білорусам, грузинам, вірменам, народам Середньої Азії та іншим. Такі напрямні, правда, зарисовувались ще в 1930-их роках, коли почали міцніше наголошувати провідну ролю московської культури в складі совєтської культури. Тепер лише нагадують і твердять, який то благословенний вплив мала Росія на інші народи. Так, напр., в найновішій „Історії Таджікського народу (В. Ґ. Ґафуров) винайдено „братню" співпрацю таджіків протягом усієї їх історії з великим московським народом. Московський народ величають всюди, як „старшого брата", та одночасно переслідують „буржуазний націоналізм" неросійських народів. Навіть за війни були нагінки за націоналізм тих немосковських учених, що наважувались звеличувати ті історичні постаті, що вони займали супроти Росії неприязні позиції та уосіблювали реакційні февдальні традиції, які стояли на перешкоді наступальним діям Росії у її взаєминах із тими народами.

Посилена кампанія проти „буржуазного націоналізму" почалась восени 1946 року. Тоді проголошено закиди в націоналізмі інтелектуалам України і Середньої Азії. Цю кампанію поширили і проти жидів, закидаючи їм космополітизм в ділянці театральної критики. Ці репресії досягли найвищого щабля в січні 1949 року. В історика Гусейнова відібрали сталінську премію за його „Історію Азербайджану в 19 столітті". Скритиковано гостро українського поета Сосюру та драматурга Корнійчука. Гусейнову дісталось тільки за те, що він звеличував вождя Дагестанців Шаміля, що ставив спротив Росії. В міжчасі зроблено з Шаміля „британського" агента. Все це та багато й іншого вказує на велике напруження внутрі СССР та на незадоволення неросійських народів, а також і москалів російським режимом. Наставлення проти москалів видне ще й з ліквідації національно-автономних республік кабардино-балкарців, кримських татар, чечено-інгушів, волжських німців та калмиків. Та всі ті репресії не допомогли Сталіну знищити „буржуазний націоналізм". А переведення частини індустрії до східних областей та посилення тим самим московського елементу серед немоскалів, як рівнож інші воєнні заходи лише збільшили те напруження. Наставлення проти москалів поневолених народів викликає ще й той факт, що Сталін тепер уже явно виховує собі провідні кадри переважно з москалів, та всі провідні посади в індустрії та в союзних республіках обсаджено москалями.

Усі ті показчики невдоволення Москвою не слід переоцінювати, бо ненависть до Кремля є спільна москалям і неросійськилм народам. А до того ж, як видно з преси та заяв скитальців, молода генерація неросійських народів у культурному відношенні є досить міцно зрусифікована. Тому не можна повністю спиратись на сепаратистичні тенденції внутрі Совєтів, бо збільшення кількости москалів у неросійських народах і систематичне перемішування неросійських народів з москалями робить сепаратистичні тенденції двобічною справою.

Ще в 1934 р. Сталін наказав зревізувати російську історіографію, зважаючи на загрозу війни з німцями та японцями. До війни треба було підготувати російський народ психологічно. До того часу речником російської історіографії був проф. Покровський, що він у своїх творах не лишив і сухої нитки на всій російській історії. На думку Покровського, царська Росія була найвідсталішою і найбрутальнішою імперіялістичною державою світу. Покровський твердив, що всі історичні явища можна вияснити соціологією, та що кляси і абстрактні фактори затіняють як події, так і провідних осіб. Це послужило зачіпкою для критики Покровського. Її виразником став Ярославський, що диктував із Кремля культурно-політичну лінію для всіх. Покровського подтримав у 1941 р. Сталін, що виправив навіть і теоретика марксизму Енґельса в його виступах проти Росії, а Ярославський зробив Покровському той закид,

що він, мовляв, підсунув Ленінові думку, нібито Росія непридатна для будівництва в ній соціялізму. Інші вчені почали вже писати так, що майже нічим не відрізнялися від дореволюційних істориків і реабілітували дальші епохи російської історії. Перше місце в новому напрямку зайняв історик Тарле, який за часів Покровського був на засланні, як шовініст та імперіялістичний інтерпретатор російської історії, а після зміни курсу виплив знову на провідне становище. Він став вихваляти фельдмаршала Кутузова, як стратегічного генія, а інший історик С. Окунь прославляв культурну місію москалів серед племен північно-західної частини Сибіру та Аляски. Тарле і сьогодні веде перед в російській історіографії. За війни повінь патріотичних видань заповнила Совєти і ті книжки більше промовляли до душі москалів, ніж сухі формули марксо-ленінізму. Генералів царської епохи Кутузова і Суворова піднесено до рівня майже святих, а Сталін в своєму бюрі повісив образ Кутузова і Суворова замість Маркса і Леніна. З того спостерігачі зробили були висновок, що Совєти по війні занехають комунізм. Ще за війни політуправління совєтської армії видало брошуру, де висувалось на передові місця Александра Невського та Дмитрія Донського, як поборників німців, шведів і татар, та генерала Брусілова, що р. 1916 проломив був австрійський фронт. Р. 1943 випущено було брошуру про орловських партизанів, що вони, спираючись на славні традиції предків, пішли на „атечественную войну" під проводом большевицької партії. На чолі преси стала газета совєтської армії „Красная Звезда", що пропаґувала національну ненависть до німців і прославляли перемоги москалів у минулому та сучасному. Рівнобіжно з тим піднесено було дисципліну у війську до рівня старої російської армії та заведено остаточно офіцерські ранги і погони, різні ордени і срібні та золоті нашивки на уніформах, хоч по війні вплив військовиків на політику швидко і значно зменшено.

Провідну ролю в політиці знову перебрала компартія, що й далі пропаґувала вищість Росії всіх часів і силу армії. Одночасно з тим почались виступи проти речника патріотизму Тарле, мовляв, він у своїх творах спирався на чужі джерела та був під впливом чужинців, а тимчасом критики вимагали, не визнавати жодного закордонного впливу на російську історію (С. Кожухов, стаття в „Большевику" за серпень 1951). Тарле мав був у своїй книжці звузити ролю Кутузова за війни з Наполеоном і з того Сталін мав зробити висновок, що це одночасно є виступ і проти нього та його ролі у війні. Р. 1947 полк. Разін у „Большевику" запитав Сталіна про його думку відносно впливу Клявзевіца та інших військових теоретиків на російську воєнну філософію. Сталін відповів, що Ленін був застарий, щоб розуміти військові проблеми, і тому тією справою займаються його учні. Він підкреслив, що вже від давньої давнини російська стратегія мала свою окрему концепцію, що полягала у відступі, а потім могутньому контрнаступі аж до повного знищення ворога. Ту концепцію вживав Кутузов і та концепція діяла за війни з німцями. Тим самим Сталін дав напрямні дальшого звеличування російської воєнної слави.

Черговою справою у виправданні існування централізованої російської держави, як позитивного фактора історії, було повернення істориків до старого способу історіографії, відомого під гаслом „Собираніе рускіх земель". У тій ділянці царя Івана Лютого висвячено на російського національного героя, для його звеличування замовлено драматургам п'єси, а кінорежисерам — фільми. Фільмовий режісер показав був Івана Лютого — як психопата і тирана, за що мусів публічно каятись. Його опричників почали видавати за поступове явище в історії. Книжки про Івана Лютого повні ненависті до немоскалів, виявляють шовіністичну гордість москалів та намагаються доводити перевагу російської дипломатії і державницького мистецтва над всіма іншими. Усіх критиків такого звеличування Івана Лютого називають чужинецькими шпигунами. А з приводу святкування 800-ліття Москви сам Сталін підкреслив вагу Москви, як центру „собіранія рускіх земель", і тим дав напрямні щодо звеличування й Івана Лютого, та дальшого звеличування минулих епох російської історії, хоч це протирічить теорії марксизму.

В останніх роках піднялась нова хвиля вихваляння культурних, духових, наукових і технічних досягнень царської Росії. Кремль приписує москалям винахід телефону, телеграфу, літаків і всіх інших новітніх досягнень. Поза Росією поширено вже чутку, що москалі є винахідниками і атомної енергії. Усім немосковським винахідникам і науковцям закидають прямо таки крадіж винаходів у москалів. Газета „Комсомольська Правда" з 6 вересня 1950 року подала за книжкою якогось Андрушкіна, що „Росія є батьківщиною бензинового мотора, фотоелектричної комірки та електромотора". Та справа в цілому не є нова, бо ще в р. 1937 було почато таку кампанію, а тепер її тільки посилено продовжують. За війни в 1941-1942 р. р. ще визнавали, що Англія і Америка багато спричинились до розвитку совєтського природознавства й техніки. Але тільки совєтські армії обсадили майже всю східню Европу, то вже з 1944 р. почали з'являтись у пресі пропагандивні статті, які доводили повну незалежність російської культури від чужих впливів. У ділянці соціяльних і політичних наук москалі також виявились першими, як „вибраний народ", бо вони перші відкрили зорю марксівського соціялізму. Теза про розвиток соціялізму в одній країні і висновок з неї про можливість існування побіч себе систем соціялістичної і капіталістичної поволі перейшла у вимогу панування Москви над усім світом, бо „від початку 20 століття Росія була центром інтернаціонально-революційного руху". Деякі твори совєтсь-

ких письменників та істориків згідні були б пожертвувати Марксом, щоб лише доказати правдивість твердження про вищість советської культури та поширити цю вищість і на минулі епохи історії. Правдоподібно вони так далеко не підуть, бо відкинення теорії Маркса відібрало б підстави і для теорії Сталіна. При тому одначе треба ствердити, що Сталін кількома наворотами „виправив" Енґельса та що згодом Сталін стане на місце Маркса і Леніна авторітетом у всіх справах марксівської доктрини. На всякий випадок советські вчені шукають тепер у творах своїх старих філософів доказів переваги російського думання над всіма західними передмарксівськими філософами. Такі докази уможливили б москалям твердження, що російський народ і в ділянці марксизму був перший та неперевершений іншими народами. Вже р. 1939 в одній книжці про філософа Бєлінського (М. Йовчук) висунуто твердження, що Росія стоїть на чолі культурного світу й дає напрямні в галузі мистецтва і науки та втішається повагою в цілому світі. У 1948 р. в одній книжці вихваляють слав'янофілів 19 і 20 віку, хоч всі дотогочасні марксисти вважали слав'янофілів реакціонерами. Отже тут загравання на слав'янофільстві для політичної мети.

На тлі тих подій треба згадати і вимогу Жданова в 1946 р. всежтаки давати перевагу досягненням соціялістичної епохи та з теперішнього і минулого зробити сталінську синтезу. Особисті або ліричні нотки в творах визнано протисталінськими, бо вони в рямцях советської ідеології є виявом думки і почувань народу, а не Кремля. Всякі епітети, що виявляють добродушність особи, треба вважати за неросійські і несоветські.

Не залишено в спокою і ділянку філології, що була опанована теорією А. Й. Марра ще від часів Покровського в ділянці історіографії. Марр твердив, що мова є витвором універсального розвитку і що всі мови постали однаково, лише не всі досягли однакового рівня розвитку. Отже мову вважалось частиною культурної надбудови і функцією кляси. На його думку здійснення соціялізму доведе до зникнення всіх мов, що їх замінить універсальна мова світового соціялізму. Російську мову він вважав за продукт февдальної епохи, що не дійшла ще у своєму розвитку до рівня мови англійської чи французької, як продукту буржуазної культури, бо вона, як і всі слав'янські мови, граматично складніша від мов англійської та французької. Це зовсім не відповідало теоріям про вищість російської культури над культурами всього світу, бо найвища культура мусіла б мати і найдосконалішу мову. Зокрема, коли Кремль зарядив русифікацію сателітних держав і наказав вивчати російську мову в школах тих держав, почались виступи вчених проти теорії Марра, як невідповідної духові часу. Тією справою зацікавився сам Сталін і влітку 1950 р. вирішив справу так, що до того часу, поки соціялізм не став переможцем у всьому світі, московська мова є засобом порозуміння всіх народів Советського Союзу, що вони тією мовою говорять і думають. Тим самим Сталін, походженням грузин, виявив себе російським суперпатріотом і його проєкт русифікації всіх людей, що опинились в рямцях Советського Союзу, перевищив усі проєкти російських царів усіх часів. Мова є величезним засобом пропаганди комунізму. Деякі советські вчені домагаються посиленої акції в цілому світі за вивчення російської мови, щоб тим промостити шлях соціялізмові.

Кремлівський патріотизм, витворений Сталіном, носить в кожній ділянці печатку сталінізму. Важко сказати, що все це залишається без впливу на людей в Советському Союзі. Шовінізм мав-би людям заступити волю, індівідуальність та людську гідність. Але проклямація вищости російського народу не всюди находить підтвердження серед москалів, а зокрема викликає сильне невдоволення серед немосковських народів Советського Союзу.

П. Котигорошок

НА ЗЛІЙ ДОРОЗІ

Насичування всіх ділянок життя народу вибуховістю політичних принципів — явище щонайменше шкідливе тому життю, й воно говорить виразно про дуже низький ступінь розвитку політичного думання народу взагалі. Інфільтрація вужчих і більш обмежених політичних ідей в різні ділянки життя, що спрямована на тотальне підкорення суспільства й беззастережну контролю мозків, веде в цьому суспільстві до занидіння християнської етики й моралі, та врешті до заміни етичних і моральних вартостей — сваволею одиниць.

У нашому ужитті, як нам не прикро про це писати, маємо теж такого роду не лише спроби, але й погрозливі тенденції. Ми відходимо тут від відносин в Україні, де все як відомо сталінське. Це там, як ми знаємо, вимушене, вдаване й штучне. До нас воно не відноситься, й ми маємо всі можливости для розвитку нашого еміграційного життя по лінії свобідних виявів.

Одначе не всі поділяють подібні погляди, і виразна інвазія партій не минула ані жодної ділянки нашого життя. Йде боротьба за душі молоді не для того, щоб молодь цю виховати на добрих християн, громадян і українців, але для того, щоб виростити собі партійний доріст. Товариства військових ветеранів, наукові установи, спортові товариства, купецькі й літературні

об'єднання — все це стало об'єктом інвазії партій.

Та вже найбільш неморальним і шкідливим є наступ партій на церковне життя української еміграції. На наших очах віруючі і практикуючі католики, боронять всіми силами Українську Католицьку Церкву від наступу бандерівської партії, що хоче підкорити собі цю церкву й утотожнити її зі своїм партійним обличчям. Таких українців-католиків є подавляюча більшість, одначе вони інертні й незацікавлені безпосередньою боротьбою. І як вислід байдужости маємо факт, що, наприклад, щоденник „Америка" можна вважати офіціозом бандерівської партії. Часом трапляється й таке, що „Америка" займає більше непримиримі позиції, ніж бандерівці, стараючись, правдоподібно, сподобатися проводові бандерівської партії. Простіше кажучи — вистачило бандерівцям посісти деякі поважніші позиції в проводі Української Католицької Церкви для того, щоб творити враження, буцімто увесь український католицький світ є в аліянсі з бандерівською партією. Та ми знаємо, що так воно не є, і українці-католики, що конче хочуть поставити Католицьку Церкву на послуги партії, є в зникаючій меншости.

Ще менше відрадну картину бачимо сьогодні в Українській Православній Церкві не лише в Америці. Безпосередньою причиною непорядків в УАПЦ є також партійні затії. Якби вірні тієї Церкви справді були зацікавлені лише релігійними справами, — то вони уникнули б всіх тих неподобств у своєму церковному житті, над якими так не щиро проливає крокодилячі сльози „Український Прометей" в Дітройті. Не Бога і не віру, не молитву й добро Церкви мали на увазі ті, що виключно лише з партійних міркувань наважились спробувати підкорити собі ще й УАПЦ.

Читачі напевно не будуть здивовані, коли ми покажемо партійне середовище УРДП в ролі „реформаторів" і церковних діячів. Наслідуючи безкритично бандерівців у намаганні опанувати тотально українське життя, і маючи в своїх рядах колишніх чільних бандерівців (Багряний, Гришко, Ревак, Майстренко), наші „революційні демократи" не присипають грушок попелом, а роблять все можливе для цього, щоб суспільство бачило їхню „революційність".

Ми б не писали про всі ці справи якби... якби „революційно-демократичне" середовище не почало виходити поза вузькі рямці дотепер продукованої демагогії в ширші світи.

Демократія — це толеранція й дискусія, і демократія — це підкорення меншости волі демократичної більшости. Та ці прості правди зовсім видно невідомі ідеологам української „революційної демократії". Іван Павлович Багряний навдивовижу переконаний, що де він знаходиться, — там обов'язково знаходиться також і „пуп землі". А якщо так, то йому не треба числитися ані з волею більшости, ані з основними принципами демократичного правопорядку.

Очевидно, що низові революційні демократи ще менше цікавляться своєю демократичною назвою, і вважають, що вона до них не відноситься. З того народжується спрага терору, що його перш усього стосує партійна еліта „революційної демократії" не проти кого іншого, а проти власного „брата-земляка", що пробує вирватися з пазурів партійної забріханости.

На цьому тлі виникла й зовсім недемократична авантюра в Чікаго. Певна кількість українських громадян, православних, на чолі з колишньою Церковною Радою Свято-Покровської Церкви, пробувала улаштувати зібрання. Зібрання, заповіджене на вечір дня 24 травня ц. р. закінчилося повною невдачею. У залі появилася показна кількість „революційних демократів" на чолі з головою філії ДОБРУС п. Ростуном. Професора Райду, що збирався починати доповідь на тему: „1. Українська Православна Церква 2. Хто такий Гр. Огійчук", революційні демократи" потурбували фізично, відібрали в нього матеріяли для доповіді, і спокій на залі привернула лише... американська поліція. Шість авт з американською мобільною одиницею для ліквідації бійок і заворушень під залею, де збираються українці — злий покажчик. Нас можуть справді визнати народом авантюрників і злочинців.

Як ми згадували, — І. П. Багряний не покорився волі більшости. В той час, коли вісім Єпископів — членів Собору Єпископів УАПЦ залишилися з Митрополитом Полікарпом, й подавляюча більшість вірних теж визнавала своєю цю Церкву, — І. П. Багряний волів піти з недемократичною меншістю і став на боці Григорія Огійчука, позбавленого сана і відлученого від Церкви згаданим Собором Єпископів УАПЦ в. 1947 р. Ми не входимо тут в меритоcричні питання розходжень поміж церквами. Ми над ними болієм й чекаємо з тугою хвилини, коли УАПЦ без решти об'єднана — стане будуючим чинником українського життя, принаймні в такій мірі, як є тим чинником Українська Католицька Церква.

Концентричний наступ проводу УРДП та пов'язаний з цим барабанний вогонь й намагання оправдати вмішування партії до церковного життя — йшли впарі „Українські Вісті", орган УРДП, з дня 3-го березня 1948 р. приніс довжелезну статтю Н. Кибалюка на тему церковного роздору, де п. Кибалюк, на замовлення партії, оправдує факт існування поруч двох українських православних церков. Більш різкий, виразно партійний і піднесений тон притаманний статті п. Сергія Домазара „Про одну рацію", що появилася на три дні пізніше, 6 березня. У цій статті автор явно проголошує себе й свою партію по стороні меншости, і навіть погрожує партійними санкціями, якщо Провід УАПЦ, з Владикою Полікарпом на чолі, не піде на проєктовані „революційною-демократією" манівці. Помножування кількости церков від того ча-

су, нерозбериха й хаос в церковному житті православних українців зростає і множиться. В Америці, якщо вірити „Українському Прометеєві", є вже щось п'ять українських празославних церков.

Гр. Огійчук, перебуваючи в Европі, твердив, що він визнає над собою лише зверхність Митрополита Іоана в Америці. Та так не сталося після приїзду його до Америки. Навпаки, як воно не прикро, але „Соборноправна УАПЦ" під керівництвом позбавленого сана і відлученого від Церкви „епископа" Григорія, виглядає щоразу більше на партійну прибудівку УРДП. До цього висновку приводить нас зокрема і перегляд парохій цієї церкви на терені США. Якби ми, керуючись таким переглядом, і утотожнюючи „революційних демократів" з цією церквою, хотіли визначити фактичні сили й впливи п. І. П. Багряного серед своїх земляків, то бувби це більше ніж мінорний показ тієї сили і впливів. Церква ця сьогодні має, здається, лише три чи чотири парафії на терені США й живе силою партійних „указів" ЦК УРДП.

Прецікавим моментом є непорозуміння між самими тоталітаристами з табору „революційної-демократії". І то серед провідного партактиву. У листопаді минулого року тижневик „Наш Вік" ч. 11, що виходив у Канаді, виступив досить гостро з неабиякими... закидами проти Гр. Огійчука, підтриманого проводом УРДП, хоч він і не спростував тих закидів.

Наші „революційні демократи" не тільки що пішли проти волі більшости, але навіть і проти власних партійних рішень. Ось у постановах ІІІ-го З'їзду УРДП читаємо:

„Кожне намагання ким-би то не було використовувати церкву в пляні розпалювання релігійного фанатизму і розгортання внутрішньо-політичної української громадянської війни під плащиком примату такої чи такої церкви, а надто, використовування церкви, як знаряддя чужої зовнішньої політичної експанзії мусить розглядатися, як тяжкий антинаціональний злочин, направлений на згубу української загальної справи".

Та як-же у світлі тих голословних заяв виглядає зрив віча дня 24 травня в Чікаго? Чи справді УРДП має якісь ясні пляни творення своєї партійної церкви навіть силою, за допомогою застрашувань й активного терору?

Іспіровані партією церковні непорозуміння між православними українцями є колодою під ногами української спільноти в її визвольній боротьбі. Шкідливіша вождеманія п. І. П. Багряного та його лихі звички, винесені з бандерівської партії, — шкодять не лише йому, а й розбудові нашого життя.

Та чи зрозуміють це партійні керманичі „революційної демократії", і чи пороблять належні висновки — покаже час.

М. М.

Перемога терором

Під таким заголовком вийшла друком дуже цікава праця Ліленда Стов (Рандом Гауз, Нью Йорк, 1952) про методи, застосовувані Москвою, для приборкування і освоювання сателітних країн у Европі.

296 сторінок книги є прецікаві матеріялом у розділах: 1) Найбільша в світі змова, 2) Замаскований мобілізаційний плян, 3) Тайна поліція, 4) Як вишколюється цивільне населення сателітних країн для війни, 5) Леґалізований злочин, 6) Харчі, як зброя, 7) Боротьба селянства за незалежність, 8) 15 мільйонів робітників у кайданах, 9) Господарське поневолення, 10) Невільницька праця, 11) Поневолення церкви, 12) Молодь комунізується, 13) Перекручена освіта, 14) Русифікація чужинців і їхніх культур, 15) Кошмари переможця, 16) Свобода в наступі.

Між іншим автор наводить уривок з промови Сталіна, виголошеної в лютому 1946: ...„ми мусимо осягти такого стану, коли наша промисловість буде спроможна прудукувати щорічно 50 мільйонів тон чавуну, 60 міл. т. сталі, 500 міл. т. вугілля й 60 міл. т. нафти. Лише за цих передумов ми зможемо вважати нашу країну забезпечену проти різних несподіванок. Це, я думаю, вимагатиме ще трьох п'ятирічок"...

Під кінець першої п'ятирічки після війни — совети продукували 19,350,000 тон чавуну, 27,200,000 т. сталі, 260,600,000 т. вугілля, 37,820,000 т. нафти. Автор припускає, що в 1952 р. Совети разом із сателітами випродукують 35 міл. т. сталі, що дорівнюватиметься приблизно одній третині продукції її в США.

Корейська комуністична аґресія — найбільший промах сталінської політики — змобілізувала промисловість Заходу. Те, що Сталіну вдалося осягти в часі тотальної демобілізації США — втрачене. За останні три роки США збільшили виробництво сталі на 16 мільйонів тон, довівши її до 106 міл. тон річно. Корейською авантурою Сталін зпровокував зброєння Америки, куди за три роки кинуто в п'ять разів більше, ніж щорічний національний прибуток цілої Британії! І це лише третина капаціти США на випадок війни... Сталін, замість „доганяти" Америку — знову почав відставати і відстань в

економічних спроможностях США й СССР — швидко збільшується на некористь Москви.

Що торкається продукції А-бомб, то відомо, що США в 1954 р. матимуть тактичну Атомну зброю в кількости, що усуне перевагу СССР в людських резервах. Правдоподібно США в кінці 1951 р. мали до 1000 А-бомб. Совети ж, як припускають деякі експерти, можуть мати їх від 20-ти до 80-ти. Припускається, що совети не розпочнуть війни, не маючи 200 А-бомб. Але є границі, які обмежують спроможности СССР саме в цій ділянці. У жовтні 1951 р. було відомо, що Москва працювала вже над виготовленням А-бомб 800 днів. Для того ж, щоб випродукувати 80 бомб за 800 днів — треба продукувати 20-60 фунтів плутонія кожних 10 днів. Тобто, треба б припускати, що Совети з першого ж дня продукції А-бомб урухомили ряд велетенських нуклер-реакторів, які ввесь час працюють з повним навантаженням. Це вже свідчить про неспроможність Советів виготовити за час від вересня 1949 р, до жовтня 1951 р. 80 А-бомб. Бо для того, щоб виготовити одну А-бомбу — за 10 днів треба переробити 132 тони уранової руди для бомби 20-фунтової й 396 тон для бомби 60-фунтової. Для того ж, щоб осягти цього рівня — Совети мусіли б мати в 17 разів потужніші рафінерії урану, ніж мають США, що є поза їхніми (советів) спроможностями.

Другою „Ахилевою п'ятою" советів є — нафта. 42% її походить з району Баку, що лежить під прямим засягом авіо-баз на Близькому Сході. В перших днях війни ці нафтові поля будуть знищені.

Теж транспортові можливості СССР для забезпечування себе нафтою є невистачальні ще. Напр. капаціта Транссибірської маґістралі дозволяє перевезти денно лише 300,000 барелів нафти, перевозячи лише її. Але це дорівнює всього лише кількости нафти, яку зуживають збройні сили ОН в Кореї денно...

Книга в цілому цікава своєю річевістю й може бути взірцем, як треба інформувати світ про большевицьку небезпеку.

С. Половець

На ріжних позиціях

Протягом 23-х років Організація Державного Відродження України (ОДВУ) виконує свою відповідальну ролю найглибшого запілля українського визвольного руху.

ОДВУ в Сполучених Штатах повстала не випадково. Для українців-громадян землі Вашингтона — є чужими такі організації, що не мають свого коріння у споконвічних традиціях України та будь-яким натяком на партикуляризм надщерблюють всенаціональний ідеал свободолюбної Батьківщини.

Україна для українців у США — це земля українського народу, Україна — це національно-солідарний моноліт, — нація, що встала до бою за святу справу: за свою Правду і Силу і Волю на своїй, ворогом окупованій, землі.

Здобувши собі волю і людське життя в гостинній землі Вашинґтона — нащадки славного українського народу не стали байдужими до долі землі своїх батьків. Навпаки, їхньою справою стала незломна воля найефектніше допомогти своєму народові здобути собі волю й побудувати людське життя і на Українській Землі.

Українство у США — це не лише люди, яких недоля й злидні дома спонукали шукати кращої долі за океаном. 20-ті роки, роки поневолення молодої Української Республіки чотирьома окупантами — були роками скріплення українських сил у США першою масовою політичною еміґрацією до цієї країни.

Активізація українського визвольного руху на українських землях наприкінці двадцятих років, виявлена в Спілці Визволення України (СВУ-СУМ) на Землях Східних, і в Українській Військовій Організації (УВО) на Землях Західних та оформлення в 1929-му році нового і потужного річища Української Національної Революції в Організованому Українському Націоналізмі (ОУН) — не могло не зактивізувати й українство у Сполучених Штатах Америки. Так повстало ОДВУ — галузь українського Націоналістичного Руху —в його американських формах вияву, як організації американських українців.

У свою чергу сума цих об'єктивних даних сприяла тому, що ОДВУ мало змогу лишитися поза тимчасовими впливами течій в українському житті, що були лише відгомоном коньюнктуральних настроїв груп, які, на тлі подій, часом вважають можливим відхилятися від традицій українського визвольного руху. Руху, розпочатого на Українських Землях, освяченого Державними Актами України і лицарською кров'ю Української Армії, — руху, що ніколи не сходив з духових позицій Західнього Світу.

Одним з наймаркантніших відхилень від цих традицій безперечно є спроби духового „змінovіховства", пропаґованого певними середовищами. Бо чим можна назвати кампанію одного середовища, яке настирливо підкреслює свою солідарність із покійним В. Винниченком, автором заяви: „...я заявляю ЦК КП(б)У про своє бажання вступити в КП(б)У. Разом з тим я переконаний, що і всі члени моєї організації „Закордонної Групи Українських Комуністів"

...ідейна позиція якої не розходиться з моїми висновками... негайно вступлять в КП(б)У". (В. Винниченко, „Червоний Шлях", серпень 1924 р.) — заяви, що недвозначно окреслює цілком конкретні ідейні позиції лідера „ЗГУК".

Або чим можна назвати потягнення інших, репрезентованих за тим же взірцем „Закордонними Групами", що умудряються в своїй „еволюції" докотитися до заяви (програмової!), що лише ідея політичного визволення України їх уже не спокушає, бо їм вже захотілося „такого суспільно-політичного ладу, в Україні, при якому не існуватиме експлуатації людини людиною і буде побудоване безклясове суспільство"...?!

Пояснення тут зайві. З многословного „мішка" обґрунтовань цих позицій вилазить дуже недвозначне „шило". Ми знаємо, що не від нині віє вітер зі Сходу. Засадничо нема різниці в тому, чи просто подати заяву до ЦК КП(б)У про формальне членство в компартії, чи хитроумно перехитрили своїх примітивних попередників та просто оголосити догму комуністичної партії — своєю!

Щоправда, рядове членство цих середовищ не відповідальне за мудрування тих, що за формою не добачають змісту. Воно не має змоги ані впливати, ані контролювати „політику" тих, що його „репрезентують"...

Одно мусимо ствердити: напередодні другої світової війни Москва рукою Валюха убиває полковника Євгена Коновальця. Убила таксамо, як забила його попередника — Головного Отамана Симона Петлюру. Було вбито Вождів, але не вбито Ідею Визвольного Руху України. Тепер цілять в ідею Тепер хтось настирливо хоче **Ідею** підмінити лжеідеями...

Теоретики і практики большевизму твердили і твердять, що **побудова безклясового суспільства є передумовою побудови комунізму,** комуністичного суспільства. Досвід теж вчить, що для того, щоби будувати безклясове суспільство — потрібна „залізна заслона". Теоретики большевизму теж прозраджують, що існування системи „безклясового суспільства", поряд системи небольшевицької — неможливе, тому є природним московський імперіялізм з його метою — світовою комуністичною революцією.

Свою віру в спасенність „безклясового суспільства" духові коляборанти з Москвою обґрунтовують тим, що, мовляв, вони **орієнтуються** на „найновіші, найпередовіші досягнення сучасних суспільно-економічних наук і на досвід практичної, **як внутрішньої, так і міжнародньої політики".**

Тобто — на „досягнення" **не української науки** і на досвід **не української держави,** бо **такого** досвіду українська Держава **ані у внутрішній, ані в міжнародній політиці не мала.** Досвід і політика уряду, репрезентованого Мануїльським — **українським не є!**

Це нам з прикрістю треба ствердити, а також слід ствердити, що це „поступове" середовище в своєму „поступі" зайшло так далеко, що вже не вірить в **українську правду** й в **українські сили,** бо в противному разі було б зайвим і навіть виключеним орієнтування на чуже і вороже українству.

Не беремося дискутувати на тему можливости не лише творення, але й затримання ладу, вже створеного в Україні окупаційною системою — після повалення цієї системи.

І нарешті ще мусимо ствердити, що ОДВУ є горде тим, що його прапори не заплямовані жодними компромісами з ворогом України і США — комунізмом.

М. Тарнавський

Совєтський водний транспорт у 1952 р.

З нагоди відкриття Волжсько-Донського Каналу в липні 1952 р. передова швайцарська газета „Ное Ціріхер Цайтунг" з 26 і 27 липня 1952 р. подає довшу статтю на тему совєтського водного транспорту. Зміст (в скороченні) є такий:

Совєтський Союз під кінець 1950 р. мав 115 тисяч кілометрів водних шляхів, де могли плавати кораблі, та 210 тисяч кілометрів таких шляхів ,де могли пливти сплави. Ще в 1922 р. Совєти мали 807 всяких водних каналів. Тепер вони побудували їх значно більше. Невигодою тих шляхів було і є те, що вони в більшості замерзають на якихось 7-9 місяців. Отже їх можна використовувати тільки протягом 5-3 місяців на рік. Літом багато тих шляхів мають низький рівень води, як, напр., Дністер, де плавба може відбуватись лише 3-4 тижні на рік. Багато рік є пісконосних, що в своїх гирлах творять піскові лави і ними припиняють безперервну плавбу. Кораблі Каспійського моря, напр. допливають на віддаль лише 68 кілометрів до дельти Волги і в Астрахані їх вантаж треба перекладати на річні кораблі. Якщо ж вантаж призначений, напр., для Ленінграду, то в місті Рибінськ його треба ще раз перекладати на менші річні кораблі.

Московська система водних шляиів ще в 1906 р. мала 3900 парових кораблів, з потужністю машин на 750 тисяч кінських сил, та 21 тисячу вантажних кораблів на 13 мільйонів тон. Перша світова війна та революція знищила багато кораблів на Дніпрі, Двині, Волзі та Амурі. Совєти відбудовували ті втрати і вже в 1936 р. мали знову 3070 парових і моторових кораблів та 6507 менших човнів і барж. Лише в 1937 р. Со-

ветське річне пароплавство досягло було 750 тисяч кінських сил потужности машин. Друга світова війна принесла також втрати для Советів. Вона знищила 4280 парових і моторових кораблів та 4029 вантажних барж. У 1945 р. почалась нова відбудова річкової фльоти.

У 1947-1948 рр. в Чорноморському просторі будували близько 400 нових річних кораблів, що здебільшого були призначені для Дунаю. Пятилітка 1946-1950 років передбачувала будову кораблів і барж вмістимістю близько з міль. тон з машиновою потужністю до 300 тисяч кінських сил. Тепер тонаж советської річної фльоти виносить близько 7-8 міл. тон, а з того число близько 1 міль. тон має транспорт із паливом-рідиною.

Для характеристики спроможности московського водного транспорту треба знати, що в році 1913 той транспорт перевіз 48 міл. тон вантажу, а в 1918 р. лише 6 міл., що в 1929 р. зріс до 18 міл., а в 1936 р. становив близько 70 міл. і в 1937 р. збільшився до 87 міл. тон. Дальший розвиток припинила друга світова війна. До року 1937 державний плян розбудови річної фльоти був виконаний тільки на 75%. У 1950 р. річні перевозки дали приблизно 140 міл. тон вантажу. Причини такої низької спроможности полягали здебільшого у невмінні використовувати кораблі та в недоцільному диспонуванні вантажним простором.

Більше як половину вантажів водного транспорту становили лісоматеріяли, 15% будівельні матеріяли, 12% нафта, 6% вугілля та 3% целюльоза. Річними кораблями транспортовано також худобу, а 1940 р. було перевезено також близько 70 міл. пасажирів.

Советські водні шляхи довші, як залізниці, але перевозки вантажів релятивно низькі, бо становлять лише яких 8-15% всього вантажообігу. Навіть такий продукт, як цемент, ще й тепер на 75% перевозиться залізницею.

Найважливішим водним шляхом Советів є Волга з її допливами. Волгою перевозили до другої світової війни 46% всього водного вантажу, з решти 17% припадало на Маріїнську каналову систему, 17% на Двину і 10% на ріки України. Сплавна довжина Волги виносить 3365 км, а її притоки Оки 1184 км, та Ками 1717 км. За роки 1932-1937 300 тисяч політичних засланців збудували Канал Москва-Волга, довжиною 128 км., шириною 85.8 метрів та глибиною 5.5 метрів. При цьому виконано 202 мільйонів кубом. земляних робіт. Машинами виконано близько 70 міл. кубом., а решту виконали політичні в'язні лопатами й тачками, і за це лише 55 тисяч з них були випущені на волю. Що сталося з рештою, газета не згадує.

Канал має 11 шлюз, які можуть пропускати нафтоналивні кораблі до 22 тисяч тон. Річна пропусна спроможність каналу виносить близько 15 міл. тон вантажу. Біля каналу побудовано кілька водносилових станцій і озер, з яких найбільше названо Московським Морем. Воно має поверхню 327 кв. км.

Сплавність Волги підвищено за допомогою кількох штучних озер, що дають змогу втримувати глибину ріки вище Рибінська постійно на рівні 2.60 м. Перед закладенням тих озер глибина Волги літом спадала до 1.4-1.8 м. Рибінське море має поверхню 4750 кв. км. В ті місяці, коли у Волзі багато води, річні кораблі з глибиною ходу до 4 м. можуть пропливати безпосередно з Астрахані до Москви.

Допливи Волги сполучені каналами з іншими ріками. Кама сполучена з Вичегдою, а через неї з Двиною і далі з Білим Морем біля Архангельська. Ті сполучення приступні тільки для плиткоходних кораблів. Сполучення Волзької системи з Балтийським морем уможливлює потрійна система каналів, доступна здебільшого для кораблів до 25 м. довжини, з глибиною ходу до 1 м. Це зв'язок Рибінське море-Чагодоща-Тихвінський канал-Ладожське Озеро. Сполучення між Рибінськом та Ленінградом збудоване ще у 18 столітті і сьогодні нерентабельне. Другий шлях сполуки Волги з Балтиком іде через систему Вишній Волочек і Волхву та приступний лише для зовсім малих корабликів. Третій шлях іде через Маріїнську каналову систему з Ленінграду через Неву до Шлісельбурга каналом уздовж південного берега Ладоги до Свіру, попри Онежське Озеро до Вичегди, звідти каналом до Білоозера і далі до Рибінського моря. Ця система збудована ще на початку 19 століття, довжиною 1146 км. До року 1947 цією системою могли пливти кораблі з вантажем до 1000 тон, з глибиною ходу до 1.80 м. Тепер працюють над поглибленням цих каналів так, щоб там могли пропливати кораблі з вантажем до 4500 тон протягом 11 днів. Дотепер переїзд ті ю системою тривав близько 2 місяців. Тут треба сказати, що від 1947 р. малі скорі моторові човни перепливають віддаль Ленінград-Москва (1500 км.) за 7 днів.

Тепер відкривають Канал Волга-Дон, що сполучує Каспійське і Чорне Море. Канал має 105 км. довжини, 120 м. ширини та близько 15 м. глибини з 15 шлюзами. Тепер мають пряме сполучення Чорне і Каспійське Море з Балтиком та Крижаним Океаном.

До року 1939 совети будували між Каспійським і Чорним Морем Маничський Канал, довжиною 630 км. У 1941 р. західня частина каналу мала бути готова на просторі 315 км. Тепер, здається, Совети занехали це будівництво.

Між Чорним і Балтийським Морем є ще кілька систем сполучення. Вже у 18 столітті цар Петро Великий збудував був сполучення між Окою і Доном. Ця система сьогодні не діє. Через Дніпро-Бузький Канал і Вислу йде чергове сполучення для кораблів не довших за 40 м. і плиткоходних. Далі Онезька система сполучує Дніпро з Німаном через Припять тільки для човнів до 5 тон вантажу. Сплавність Дніпра від часу, коли збудовано греблю біля Запоріжжя, становить 2300 км. Далі каналова система сполучує Двину з Дніпром і там пускають лише сплави.

Найбільш відомий у світі Сталінський Канал, що сполучує Балтик із Крижаним Океаном. Збудували його в роках 1931-1934 політичні в'язні. Він довгий на 1079 км., має 19 шлюзів, широкий на 14 м. і ним можуть перепливати кораблі з вантажем до 3000 тон із глибиною ходу до 3.5 м. Невигода його та, що він замерзає на 6-7 місяців. Переїзд тим каналом триває до 14 днів. Совети пробували перевозити тим каналом торпедовці вагою близько 1100 тон з Балтику до Крижаного океану і мусіли при тому вивантажувати артилерію, амуніцію та паливо і ще зменшувати глибину ходу за допомогою понтонів. Ціла операція тривала кілька місяців. Отже на випадок війни скоре пересування водних збройних сил тим шляхом з Балтику до Крижаного океану чи навпаки — дуже важке. Цим каналом можна швидко пересувати тільки малі підводні човни, моторові торпедні човни та міношукачі. За другої світової війни той канал не відограв жодної ролі, бо на самому початку війни німецькі літаки знищили шлюзи, а фінська армія в кількох місцях обсадила частини каналу. Від року 1946 той канал знову використовують.

Воєнне значіння цілої внутрішньої советської водношляхової системи невелике. Р. 1915 було пересуното з півночі через Архангельськ-Двіну і Маріїнську систему каналів 4 підводні англійські човни до Балтийського моря. У 1919-1920 р. Совети пересунули з Балтику через Маріїнську систему і Волгу на Каспійське Море кілька торпедних човнів. Поза тим треба згадати, що Совети утримують на ріках досить сильну бойову фльоту. Ті фльотилії діють на Дунаї, Дніпрі, Волзі та Амурі у вигляді артилерійських і панцерних човнів. Дніпровська фльотилія мала величезні втрати за другої світової війни. На майбутнє вигляди не кращі, бо сумнівно, чи повільні річні кораблі, хоч важко озброєні і опанцирені витримають наступ літаків, протипанцерних гармат та ракет, що можуть добре маскуватись у прибережних теренах.

Для повного образу варто ще згадати водний транспорт на ріках Сибіру. Транспортова спроможність цих кораблів дуже мала, бо вона в стані подолати тільки 8% всього тонажу. Так, напр. в р. 1936 по Єнісею перевезено 415 тисяч тон вантажу, а по ріці Обі близько 1 міл. тон, Леною 120 тисяч тон, а на Амурі 262 тисячі тон. Ще менше значіння водних шляхів Туркестану і Казахстану, бо вони перевозять тільки близько 1.5% усього вантажу.

Цікаво у зв'язку з тим згадати, що здобуття Москвою Сибіру відбулося здебільшого ріками. Це було в 15 і 16 століттях. Козаки легкими човнами перепливали ріки від джерела до устя та навпаки, і так за короткий час обсадили Сибір швидше, як це могли зробити за допомогою коней.

Найбільшу користь дають водні шляхи транспортуванню дерева, передовсім в Північній Росії і в Сибірі. На Волзі можна бачити сплави до 500 м. довгі і 150 м. широкі.

Советський Союз має тепер близько 200 більших і менших річних корабельнобудівельних варстатів. З них найбільше видайні варстати є в Києві та в Горкому. По Волзі пливають модерні дізельні кораблі, а кораблі для сибірських рік будуються.

Сталінський Канал між Балтиком і Крижаним океаном модернізується так, щоб мати постійну глибину до 8 метрів. Це знак, що большевики готуються до можливости пересування більших воєнних кораблів тим шляхом на випадок війни.

М. Піхотинець

Москву не можна ані задобрити, ані спровокувати

На таку тему англієць Едвард Кренкшов написав докладну статтю в англійському журналі німецькою мовою „Енґліше Рундшау" з 18 липня 1952 року.

Короткий зміст статті такий:

Західні европейці, що думають по-ліберальному, не можуть зрозуміти комуністичної ментальности. Це дуже небезпечне явище. Комуністичне наставлення цинічно з'ясоване в публікаціях Леніна і Сталіна. Хто не може їх читати чи зрозуміти, той має тепер нагоду зблизька приглянутись до комуністичного наставлення в його практичній стратегії, що є вислідом комуністичної ментальности. Відмова зрозуміти комунізм має свої психологічні причини, що женуть лібералів і соціялістів у напрямі до комунізму, отже й до самогубства.

Автор розглядає тільки дві причини, що вони є передвісниками майбутнього лиха. Перша — це страх західних союзників, що вони можуть своїми діями спровокувати Кремль до загальної війни, а друга — це ілюзія, що своїм задобрюванням західні союзники зачарують та засоромлять Кремль і тим самим спинять його в діях. Ці дві причини є наслідком повного нерозуміння справжнього сталінізму.

Ілюзії ті поширені і серед інтелігентних політиків, що вони все-таки повинні краще знати справу. Зокрема це стосується політиків у західній Німеччині. З одного боку вони бояться, що озброєння Німеччини може дратувати большевиків і вони почнуть військові акції, а з другого боку багато з них думає, що в об'єднаній Німеччині можна буде співпрацювати з комуністами і їх опанувати. Так думала одна дівчи-

на, що конечно хотіла їхати верхом на тигрові і закінчила їзду в пащі тигра. Таку думку заступали свого часу східноевропейські соціялдемократи і всі без винятку дійшли до свойого гробу на якомунебудь тюремному подвір'ї, або в таборах примусової праці в Сибірі.

Москву засаднично не можна ані спровокувати, ані задобрити. Вона має свою мету на довший час і її від неї може відвести тільки рішучий спротив, спертий на силі. Поступатися перед Москвою в надії її задобрити значить заохочувати її просуватись ще крок вперед і ще більше натискати. І чомуж-би Москва мала зрікатись своєї цілі, якщо ми самі робимо все, щоб вона ту ціль досягла?

Її ціллю на довшу мету є підкопати некомуністичне суспільство і довести до повалення тоді, коли те суспільство вже не буде спроможне чинити спротив. Чому-ж тоді поширене припущення, що тверезо думаючі московські голови наважаться на ризиковну для них війну з міцним противником, що може і їх самих довести до провалу? Захід їм дає і так більше, ніж вони самі собі бажають.

Інстинктивна реакція москалів тоді, коли їм прикро, є відступ. У році 1930 Москва не дала себе спровокувати на війну з Японією, хоч на манджурськім кордоні відбувались завзяті бої. Вона і в роках 1940 і 1941 не дала себе спровокувати Гітлером до війни, навпаки, вона тоді робила все можливе, щоб уникнути війни, бо вона її не хотіла. Треба знати й те, що Сталін не буде воювати з якихось-сентементальних причин. Він вважає війну таким інструментом політики, що його треба вжити лише тоді, коли ворог уже такий слабий, що досить легенького поштовху, щоб його повалити. Така є суть цілої комуністичної стратегії, ба, навіть більше, вона має глибокі коріння в історії Росії. Маршал Шапошніков, шеф штабу советської армії аж до своєї смерті в 1943 р, підтвердив це дуже виразно в його думках про польсько-советську війну в 1920 р. Він казав, що програна з поляками війна — це не наслідок слабости советської армії чи її поганого озброєння, а тільки вислід недостатньої революціонізації Польщі. Тоді Москва переціцнила рівень революціонізації Польщі і пішла на війну з нею, а тимчасом Польща не була ще послаблена до програвання війни і советський наступ себе не виправдав. Подібну помилку зробила Москва і в 1939 р. щодо Фінляндії. Отже тепер вона буде уникати таких помилок.

Що ж до можливости спровокувати Москву, то, мабуть, відмовлення Тіта в послуху Сталінові було найбільшою провокацією, бо воно перевернуло до гори ногами всі советські стратегічні пляни і Москва потерпіла моральну поразку. Але Сталін зареагував на це тільки погрозами, підтриманими пересуванням військ в напрямі до Югославії в надії, що самим лише шумом будуть повалені єрихонські стіни. Проте Югославія не завалилась і він не наважився на війну, хоч тоді війна могла бути лише льокальна, бо західний світ тоді-би на неї не реаґував. Сталін і тоді не дав себе спровокувати і відвести від цілі, розрахованої на довшу мету.

Наперекір сказаному дехто ще думає, що Москву можна спровокувати, хоч теорія і практика показують протилежне. Навіть тепер, коли в Кореї збомбардовано амурську електростанцію, гадали, що це буде причиною до гострого виступу Москви. Тим часом вона це використала лише для посилення пропаганди і до того дочепила ще вигадку про бактеріологічну війну.

Отже якщо комуністів не можна вивести з рівноваги провокаціями, то тим більше не можна цього осягнути різними поступками. Свого часу західні союзники намовили австрійців до поступок Москві в надії, що це змусить Москву підписати мировий договір. Москва поступки проковтнула, але договір не підписала. Отже ті поступки були на марні.

Чехословаччина також є добрий приклад. Президент Бенеш зробив Москві далекойдучі поступки і виявив велику терпеливість. Москва це визнала, але що вона хотіла цілком опанувати Чехословаччину, то так і зробила. Чехословаччина тоді могла себе врятувати тільки міцним спротивом, а не задобрюванням Москви.

Якщо ж і ці приклади нікого нічому не навчають, то це значить, що ми нічому не можемо навчитися з історії. Москалі завдяки своїй філософії не дадуть себе ані спровокувати, ані задобрити. Вони відкидають війну не з моральної причини, а наважуються на неї тільки тоді, коли можуть її легко виграти. Тому, що тепер Америка є проти Москви, Сталін не має виглядів війну легко виграти і на неї не наважиться.

Коли Москва переконається, що війна може легко довести її до мети, тоді вона піде на війну. Причини до неї вона тоді знайде, бо ніхто краще в світі не вміє робити провокації, як москалі. Коли-ж Москва відчуває, що війна буде ризиковна для неї, тоді ніщо її не спровокує на виступ, хіба що прямий наступ на її позиції.

Отже з морального боку все ясне. Якщо ж іде про саму проблему, як поступати з москалями і як можна по-демократичному з ними діяти, то кожний політик, що тепер думає про зближення з Москвою та поступки для неї, повинен себе запитати, чи взагалі є можливим дійти до ладу з тими людьми, що обман вважають за найвищу чесноту і його поставили собі на службу.

Безперечно, що з Кремлем можна переговорювати. Сталін переговорював навіть і з Гітлером. Скоріше чи пізніше він буде говорити і зі західними союзниками, але то буде аж тоді, коли вони стануть зовсім виразно сильними.

Богдан Винар

До чесного діла - чистих рук

У почитному журналі тресту Герста „Cosmopolitan" за місяць серпень 1952 знаходимо статтю якогось Кофіна (Tsis Coffin), що намагається подати американській публичній опінії маркантні моменти з протикомуністичного резистансу в Росії. Ми не звертали б жодної уваги на ті фантастичні „ревеляційні" завваги тієї жалюгідної писанини — якби не Володимирівський тризуб (неграмотний автор вживає неправильної назви „Fork of St. Vladimir" замість „Trident of St. Vladimir" можливо з явною метою...), що він формує обличчя цілої статті, та за означенням вченого Кофіна є символічним революційним знаком підпілля в боротьбі із сталінським режимом.

Не зважаючи на мимовільне признання автора, — бо дійсно український тризуб є для поневолених народів СССР символом боротьби з ненависною Москвою, — в статті подано зовсім інші висновки.

Український читач легко догадається, що мова про чергові „героїчні" подвиги власівських аґентурних недобитків, чи інакше сумновідомого НТС, що для замилювання очей легковірних американських мас (охочих, як відомо, до сенсацій- наважився аж на такий „високо-етичний" крок, як злодійське використання українського національного герба для своїх брудних спекуляцій. Це очевидно досить тонко продуманий спосіб інспірованої низькими інстинктами „пропаганди", що одночасно з дискримінацією українства, намагається провести знак рівняння між визвольною боротьбою поневолених Москвою націй та... „общерусскім котелком"!

Дорожачи сторінками українських пресових видань — ми не будемо переповідати змісту того хворобливого марення. Зрозуміло, що „революційні" спекулянти НТС, що по-злодійському намагаються торгувати викраденим символічним тризубом, України, а зокрема вояків УПА, в тому мареннї когось переконують, що вони не мають найменших труднощів для проникання через залізну завісу... Передбачливий автор (ох ті, ухвалені Конґресом, 100 міл. долярів!) подає навіть вартість спровадження втікачів через кордон... Майже щоденно в Ленінграді й Москві, безстрашні члени НТС розкидають летючки, творять саботажі й пускають бальони з пропагандивним антибольшевицьким матеріялом... У статті є навіть кілька світлин, що розраховані на дешевий ефект.

Та ці „герої" замилюють комусь очі не тільки нашим національним гербом: у статті подано також і сфотографовані дві, друковані українською мовою, летючки: про голод в Україні р. 1933 та великодні побажання партизана... Але найбільше уваги тут присвячено „реклямуванню" самої „техніки революційної роботи" „відважного" НТС та вигадано цілий ряд „подвигів", що морозять кров у жилах своєю казковістю (щось під Тарзана). Теплим словом згадано й радіовисильню Вільна Росія так, що навіть і необізнаний читач може тут між рядками відчути основну тенденцію тієї „героїки". Мабуть знову грозить небезпека, що грошеві фонди „приватних американських кіл" будуть вичерпані — і „революційний" боротьбі НТС грозить правдива катастрофа!

Та ці речі нас мало обходять. Вільно росіянам побирати „субсидії" від кого завгодно... Нас це не гріє і не болить... Гроші дає та сама рука, що дала червоним росіянам 13 більйонів долярів ленд-лізу — теж на нашу шкіру, отже 100 мільйонів нас не перестрашать... Вільно й писати всякі нісенітниці. Одного тільки не можемо залишити без уваги, а саме: безпідставних і безличних претенсій (що заторкують нашу національну честь!) з боку живих трупів чорносотенщини та їхніх демократичних поплентачів на авторитативність у висвітлюванні обличчя сходу Европи, що, як колись. так і тепер, носить назву російської тюрми народів.

Макіявелізм у практичній політиці радо використовують. Наше твердження можна б досхочу ілюструвати цілим рядом прикладів з історії великих світових держав. Тоді, коли імперіяльні просування модерних державних організмів інспіровані не тільки господарськими вигодами, — але також точним розрахуванням ефекту голошених ідеологічних стверджень в практичному приміненні на збільшення фактичного статусу посідання даної державної одиниці — то ці справи сьогодні нікого спеціяльно не дивують, і є вони в сучаному укладі „природно" оправданими... На маргінесі тієї дійсности деякі відважні песимісти твердять, що доба гуманістичних стремлінь людства розцінюється як пройдений етап, що його вповні заступає утилітарна філософія!

І саме коли в XX ст., вагітнім на трагічні події, які є живими свідками небаченого в історії роздвоєння людства на непримиримі ворожі табори — приходиться говорити про моральні принципи, гуманність і соціяльну справедливість... тоді здебільшого маємо на увазі визвольні рухи поневолених націй. Їхнє бажання протиставитись існуючому (накиненому правом сильнішого) порядкові супроводиться візитною картою задеклярованих і фізично вимаганих змін, що виправдуються голошеним моральним змістом.

До тієї катеґорії треба зарахувати і політичну еміграцію як виразника окреслених стремлінь даного народу, що не погоджується з створеними режимом рямками своєї політичної дійсности на окупованих землях. Саме ніхто інший як визвольні рухи поневолених народів та ря-

дом з тим і політичні виходці закріпачених чужим режімом націй — приневолені точно придержуватись етичних принципів, щоб за їх допомогою виграти зразу тільки моральний бій з своїм, виснаженим силовими моментами противником. Чесність і моральна чистість їх поведінки це перша передумова успіху їх місій — це і конечне звено для потрібного добуття кінцевої перемоги, зумовленої мобілізацією „чинника сили" (власного і союзного) чи інакше конечних фізичних засобів на цілковите знищення ненависного стану.

Українським політичним вигнанцям приходиться саме боротися в теперішній стадії за згадані моральні моменти слушности нашої справи, щоб таким чином здобути утвердження української державницької рації в опінії вільних народів. В тому змагу зустрічаємось з аспіраціями біло-московської еміграції, що номінально стоїть в тому ж фронті боротьби проти комунізму, що й політичні еміграції інших поневолених народів в самому СССР, та советських сателітів.

Українська преса неоднократно коментувала виступи поодиноких україножерних середовищ та всебічно насвітлювала конкретні політичні „прийоми" включно з горезвісною „політикою" Східняка.

Українсько-російська боротьба за вирішні впливи в майбутньому формуванню сходу Европи (а не за бушменське самовизначення, як собі дехто з єдинонеділимців у своїх передпотопових візіях уявляє!), сьогодні тільки розгортається і є всі признаки додумуватись, що останнього слова не сказано ще з жодного боку...

Ми були недавно свідками гучних заяв адм. Керка, що титулом своїх „консолідаційних" заслуг авансував на нову „посаду" і очолює зараз американську інституцію „фронту психологічної війни" проти режиму Кремля. Передвиборча кампанія в ЗДА і принагідні заяви двох чільних президентських аспірантів вказують, що „на Заході без змін" — і тому з правдивим вдоволенням привітало українське громадянство спільну заяву всіх українських політичних середовищ на нарадах в Мюнхені. Тільки зімкненими рядами виграємо моральний бій, що буде перемогою „за нашу і вашу свободу"... Ми на правильній дорозі, про що і свідчить відбуття 5 Конґресу УКК, що наче б то нарошно, через своє успішне завершення викликав потоки нерідко цинічної злоби „старшого брата".

Боротьба двох еміграцій набирає виразної гостроти. Ще раз і щераз використовується росіянами попередні зв'язки до впливових американських „приватних" кругів і видавництв. (Згадати б недавні „гостинні" виступи п. Ґалліна в New Leader — „ліберальному" американському тижневику, що останніми часами услужно віддає свої сторінки російським діячам).

При тому рішено провести пропаганду **своїх** концепцій не тільки серед інтелектуальних **кру**гів американського громадянства (що визначається численними русофільськими симпатіями) — але постановлено подати їх і в „ширину" — здобуваючи популярність серед публічної опінії. Розуміючи вагу публічної опінії не вагаються росіяни не тільки перед пляґіятом, але користаючи з чужої необзнакомлености (в тому випадку пересічного американського громадянина), все частіше посугуються сумнівної вартости моральними засобами для „переслідування" своїх цілей. Це, що вирівнана боротьба і фронтова позиція українства не є ще сьогодні достаточним „аргументом" для деяких західних політиків — є черговою перемогою наївних росіян, а нашим контрольним пунктом для перевірки а може і частинної переоцінки наших засобів.

Вчорашнього дня не завернути нікому, — як і не вільно забувати, що до чесної справи (а повалення большевизму — це справа чести всього волелюбного людства) — треба таки... чистих рук!

Ю. Соловій

Новий серцю празничок

Мимо кострубатости явища, яке собою проблема видавництва для красного письменства у нас являє, воно, за якимсь майже незбагненим імпульсом, час-від-часу неспівмірно докине нам щось із свого плоду. Цим разом приріялось нам маленьке книженя молодої поетеси Емми Андієвської, що до свого скупого, надто скупого ґрафічного оформлення позначена: Поезії, в-во „Україна", 1951 р. Прошу звернути увагу: ця книжечка це деб'ют молодого обдарованця, що з своїм двадцятьліттям вперше зібрав в одну книжечку пелюстки своєї поетичної творчости. Емма Андієвська друкувалася до того в періодичній пресі, одначе ця збірочка — її перша.

„Порічок ґроно, наче сонм плянет,
Застигло в нерухомім танку —
Закам'янілий пірует
На вічному світанку".

Цею прекрасною мін'ятуркою розпочато збірочку: побоююсь одначе, що поезія, наголошую, справжня поезія Емми Андієвської з трудом натраплятиме на свого читача, бо от:

„Заспівали з зірок солов'ї,
Заплакали башти в канали,

Де золото ночі конало.
А вулиця з вітром стоїть
Під іржавими тінями брами,
Які за дитинства Брами
Були такі, як тепер".
(вірш повністю)

або цей фраґмент з віршу „Кани":

„Напом'ять. У неба пістон
Свищу. Напинаються скелі,
Все ближчають. Ангел-пустун
Упав біля мене на скули".

вимагають вже вибагливого і тонкого знавця чистої лірики. І це скрізь: найчастіше відчуття поетичними образами, що після звичайного пересічного віршування, щоб лише рима на зразок „молот-голод", „краль-жаль" і т. п. була, душі і серцю празничок справляють, виділяючи Емму Андієвську як справжнє поетичне обдарування з небуденною свіжістю і неповторністю емоцій поетичного слова.

Світ мистецтва слова Емми Андієвської вже твориться і позначений разючою — як на стаж мистця — чіткістю: що принесе творче завтра Е. Андієвської — невідомо, одначе ми зовсім певні, що які б злети і упадки вона зазнала, — а це в творчому процесі навіть обов'язуючий закон!, — поетеса Емма Андієвська, як мало-хто з наших молодих мистців, вже на сліді дійсного мистецтва, зокрема — поетичного мистецтва. Звичайно ж, Е. Андієвська ще не майстер: деякі образи не зовсім переабстраговані в свій суцільний світ вірша, а інші занадто ж відрубані фраґменти від цілости, але золота майстерність лежить лише в мозолястих руках і душі, а це дарує владний час.

Що творчість Андієвської, мимо своєї первинно людської безпосередности, зовсім не футуристичне ефектярство віршованих трюків, — сюрреалізм не порівнувати з футуризмом, а це сюрреалістичним способом малювання перетикана лірика Емми Андієвської, — відчутно глибинне чудування крізь лірику світом (от хоча б таке багатозначне мотто"... і нема нічого нового під сонцем" з Екклезіаста): вірші „Каїн", „Середньовічне", „Плач по Офелії", багатомовний приклад цього.

Лірика Емми Андієвської безсумнівно модерна, а тимбільше тому збірочку треба було дуже пильно виправити від друкарських недоглядів, типу: „зелно", а має бути „зелено", і т. п., — щоби це невраховано непотрібно за мовний модернізм поетки (теж недоречне поєднання двох віршів в один: „Осінь" і „Заспівали з зірок солов'ї), а це при такому малому об'ємі книжечки можна було допильнувати, бо треба ж піддержувати повагу до мистецтва.

Кадри наших днів

Москва періодично фальшує історію залежно від потреб своєї політики...

„Журнал модерної історії", за березень 1952, що виходить в англійській мові у Чікаґо, докладно обговорює совєтську історіографію. Стаття настільки цікава, що варта з нею познайомити й українців.

Добре обізнаний в цій справі журнал правдиво інформує своїх читачів про такі факти:

Після революції в Росії 1917 р. комуністи переглянули історію та висвітлювання історичних фактів і запровадили в школах такий спосіб навчання історичних наук, якого вимагав комуністичний світогляд. Незабаром після революції те завдання доручено було приятелеві Леніна, проф М. Покровському. Покровський вже в 1925 р. підпорядкував Академії Наук Інститут для вивчення Історії і в тому самому році заклав окреме товариство істориків марксистів. Метою товариства було виховувати нову генерацію істориків з марксівським світоглядом, та унеможливлювати впливи істориків старшої генерації, що не визнавали марксівського світогляду та вияснювання фактів минулого. Товариство започаткувало видання журналу „Історик-Марксист", а сам Покровський написав підручник для шкіл під назвою „Коротка Історія Росії". Ту книжку похвалив сам Ленін, творець большевизму в Росії.

У тій книжці Покровський доводив, що історія являє собою частину біжучої політики. На його думку загальна концепція, покладена в основу історії, є важнішим чинником, ніж історичні дослідження. Конкретно кажучи, головна суть у тому, що саме треба доводити історичними фактами, а не в тому, що дають наукові дослідження історичних фактів. В основі теорії Покровського була теза, що базою діяння людей та людської історії були і є матеріяльні потреби. Тим самим Покровський започаткував школу історичного матеріялізму, що на його базі тлумачила все минуле. В його історії було тільки хронологічне зіставлення історичних процесів із твердженнями, що провідні люди різних епох чи культурні фактори не відігравали жодної, або лише дуже малу ролю в тих процесах. Націоналізм висміювано, як буржуазну вигадку.

В концепції Покровського було все, крім прославлювання минулого Росії, як те робили попередні російські історики. Не було також в його концепції жодної ненависти до чужинця.

Концепція Покровського була прийнята компартією і на тій підставі було заборонено викладати в школах історію в такій формі, щоб

вона викликала якінебудь націоналістичні тенденції та їх плекання власних історичних традицій. Патріотизм і націоналізм вважались буржуазним анахронізмом. Дійшло було навіть до того, що в школах було заборонено викладати історію Росії чи російської літератури.

Все таки совєтські історики співпрацювали з буржуазними істориками аж до часу, коли почався поважніший спір між Сталіном і Троцьким — провідниками комуністичної партії. Так тривало до 1930 р. Лише на початку першої п'ятилітки розбудови Москви, та одночасного початку економічної кризи в капіталістичних країнах, отже і надії Москви на скору світову пролетарську революцію, противник Покровського, проф. Тарле, почав виступати проти буржуазних істориків і твердити, що зовнішні політичні цілі Совєтського Союзу є такі самі, як і за часів царської імперії, та що за вибух першої світової війни відповідальна Німеччина. Покровський почав вияснювати, що всі історичні події, отже і перша світова війна є не виною когонебудь, а вислідом господарського стану. За спробу критики концепції Покровського Тарле був засланий на Сибір.

Товариство істориків-марксистів за почином Покровського, почало видавати в 1931 р журнал „Боротьба Кляс", що він зайнявся історичними проблемами повоєнних часів. У той час посилювались жадання національної автономії України, Грузії і Казахстану, відбулись чистки працівників наукових установ за те, що вони не зуміли виховати чи перевиховати істориків. Настав виразний розлам між Сталіном і Троцьким, а на обрії з'явилась більша небезпека з боку німців і японців. Москва свого часу примусила була різні національности допомагати Росії в її революційній боротьбі, обіцяючи їм за те повну автономію, але ту обіцянку не додержано. До того ж прагнення народів плекати національні почуття в Совєтському Союзі натрапили на непоборний спротив із боку росіян. Проте українські історики, під проводом проф. Грушевського, видавали українські національно-історичні твори, не оглядаючись на вимоги Москви видавати такі твори на базі марксівського світогляду.

Компартія покищо до тієї проблеми становища не займала. Вона його заняла аж тоді, коли в 1931 р. Сталін заявив, що інтелектуалісти занедбали теорію на користь практики. Тоді відразу почалась перевірка науково-дослідних досягнень на всіх ділянках науки. У 1932 р. Сталін ще раз заговорив про ту справу і аж тоді товариство істориків-марксистів визнало, що деякі його члени відстали від життя. Журнал „Історик Марксист" змінив свій напрямок, а історики перестали займатись студіями історії народів поза межами СССР та зосередились повністю на розробці історії Росії. Тоді помер і проф. Покровський. І зразу по його смерти його напрямок затавровано назвою „нездорова соціологія" чи „механічний економізм". Уже в 1934 р. почали вихваляти те, що до того висміювали, а зокрема те, що звалось колись „любов до батьківщини". Проф. Тарле повернули із заслання до Москви. З'явилось ствердження, що дотогочасна методика навчання історії за концепцією Покровського збанкротувала. Абстрактні і формалістичні підручники вилучено з ужитку в школах і наказано вчити історію знову хронологічно, як було до революції. Заборонено применшувати ролю держави в історії, а війни поділено на дві категорії: війни справедливі і несправедливі. Сталін, Кіров і Жданов — ці тоді головні провідники большевизму, заборонили вживати в школах підручника проф. Покровського тому, що там, мовляв, Росію не зараховано було до кола західної культури (европейства). Вченим зроблено було закид, що вони в своїх творах не узгляднували впливу на розвиток Росії демократичного і соціялістичного рухів заходу. Тимсамим комуністична партія визначила була нову лінію у відношенні до історії, в якій не промовчувано західній світ.

За наказом почали робити нові відкриття в історії Росії. Деспот цар Петро Великий став воєнним героєм і провідником большевизму, а цар Іван Лютий з'явився на сцені під назвою царя Івана Четвертого. Знесення панщини і тодішню аграрну реформу визнано за початок нової епохи в житті, а не за крутійство тодішньої буржуазії. Витягнуто з архівів забутих генералів Суворова і Кутузова та їхні воєнні подвиги. Одним словом почалась популяризація історії старого типу, та вихваляння минулого Росії з метою викликати серед народу національну гордість і патріотизм, що їх досі завзято поборювано, як буржуазну вигадку. Історик А. Шестаков написав книжку, де знову вихваляв усіх тих осіб, минулих часів, що їх уже не згадували за навчання історії. Всі війни Росії проголошено як війни оборонні, а Берестейський договір з німцями в 1918 р. приписано до провин виключно Троцького.

До року 1937 совєтський патріотизм розпропаговано до такої міри, що він витиснув інтернаціоналізм чи механічний економізм Покровського. Тоді повстав і термін „народна демократія", як протиставлення до терміну „буржуазна демократія". На прикладах царської і совєтської історії стали вихваляти поодиноких осіб та їх ролю в історичних процесах. Про комунізм у навчанні згадувано тільки побіжно, а журнал „Броотьба кляс" переіменовано на „Історичний Журнал". Вийшло так, що гітлеризм у Німеччині припинив ширення інтернаціоналізму і посилив пропаганду совєтського патріотизму. Одночасно він викликав прихильні настрої до демократії заходу в надії дістати від неї допомогу. Всі ті заходи мали викликати в народі почуття довір'я до совєтського проводу. У звязку з тим відсунуто було на задній плян навчання про клясову боротьбу та про відмінність совєтських народів від інших народів світу. А про школу Покровського в історіографії писано, що вона морально роззброювала російський народ, бо зводила його до нації

піяків, лінюхів та неробів. Саме тоді німці, на базі історичної концепції Покровського, висунули твердження, що Росія не має жодних культурних вартостей. Нова концепція історіографії ті твердження німців заперечувала, доказуючи, що культурні вартости в Росії були і є. Підручники історії Росії старих істориків Соловйова та Ключевського визнано за гордість совєтської історіографії, з тою лише приміткою щодо Ключевського, що той заслабо підкреслював у своєму підручнику традиційний наступ німців на знищення Росії.

З такими твердженнями Совєти носились за другої світової війни. І лише поразка Німеччини та Японії викликала нові зміни поглядів на совєтську історіографію. Покищо не видно виразної лінії компартії в історії. Виглядає так, що вона невиразно хитається між проблемами зовнішньої і внутрішньої політики. Всежтаки помітно, що компартія зуміла істориків здисциплінувати і вони не дозволяють собі на виразні власні думки про історію, а пишуть в рямцях того, що дозволяється партією. В 1945 р замінено назву „Історичного Журналу" на „Проблеми Історії", з метою розробляти в ньому теоретичні питання історії і тим способом впливати на науковців несовєтського світу. З другого боку були показчики того, що „діялектичний матеріялізм" мав бути примінений і до фактів минулого. Це означало б відступ від історії націоналістичного напрямку воєнних часів і повернення до історичної концепції типу проф. Покровського. Лише в лютому 1946 р. в цю справу вмішався Сталін і подав до відома зміну лінії в культурній і науковій ділянці в тому напрямку, що нарід мусить готуватись до війни, якої не можна обминути доти, поки існує в світі капіталістична система. У зв'язку з тим Інститут Історії Академії Наук проголосив був п'ятирічку для гуртового випуску 12 томів історії СССР у марксівській інтерпретації від найдавніших часів. Дещо згодом Жданов, один з провідників большевизму, поставив вимогу, в додаток до заповіді Сталіна, щоб покінчити вже, нарешті, з підлабузнюванням до буржуазної культури Заходу. Практично та вимога зводилась до того, що прийшла пора для соціялістичної системи витворити нову вартісну літературу, дати відповідь на всі наступи на совєтську культуру та довести декаденство буржуазної культури, що розкладає совєтське мистецтво.

Усе це викликало враження, що починається нова епоха боротьби за світову революцію. Почалось поновне санкціонування і підсилювання всякої форми російського націоналізму. Зроблено спроби пов'язати комуністичний інтернаціоналізм із російським націоналізмом, і одночасно з тим розпочато кампанію за усунення симпатій воєнних часів до західних демократій. Тому запропоновано не звертати увагу на західну культуру. Виключним джерелом історичної об'єктивности стали знову клясові інтереси пролетаріяту, що визначають хід цілої історії. В історичних творах від року 1947 стали посилено вихваляти передову ролю російського народу. Почали назовні пробиватись ознаки того, що сепаратизм різних народів СССР не дають спокою компартії. До того прилучився ще московський шовінізм у формі проповідування вищости над всіма іншими совєтської культури, науки та етики. А вже в 1948 р. Маленков, один з провідників большевизму, висунув нову вимогу про вичищення всяких впливів західної культури на культуру російську, бо такий вплив робить з громадян СССР американських та британських агентів. Маленков заговорив також і про посилення совєтського патріотизму

Стільки відомо про всі ці справи. Чи партійна лінія вже визначена остаточно, ще невідомо.

Різні загально визнані в світі поняття в Совєтах змінили свою суть. Так, напр. космополітизм пов'язано з ідеями західного світу і проголошено його протилежністю до інтернаціоналізму. Найменші натяки в творах істориків на західну культуру п'ятнуються тут, як космополітизм, а тим самим і спосіб знищення національної свідомости народів та підкорення їх господарському імперіялізмові Заходу. На думку Москви космополітизм — це покришка, що приховує американський шовінізм. Далі космополітизм вважається зворотною сторінкою буржуазного націоналізму, як реакційної ідеології братерства народів і світової культури. Сталін сказав, що інтернаціональна культура не є культурою анаціональною. Совєтський патріотизм, в протилежності до американського космополітизму, є здібний сполучити в одну цілість любов до батьківщини з інтернаціоналізмом. Виходить, що інтернаціоналізм і космополітизм — це дві зброї поділеного нині світу.

Буржуазним об'єктивізмом позначено спосіб писання історії західним світом. Усе, що не є узгіднене з марксо-ленінською доктриною, вважають за буржуазний об'єктивізм.

Назвою соціялреформізм визначають соціяльні або господарські реформи Заходу. Їх вважають за маневр для обдурювання пролетаріяту, мовляв, для робітництва щось робиться. В Совєтах не сміють такі рухи визнавати, як посилення робітництва, бо тоді в совєтського робітника виникло б питання, чому ті робітники не запроваджують у себе совєтизм.

Новим творам істориків часто робляться закиди, що вони замало підкреслюють незалежність і вищість російської культури, або, іншими словами, звужують значіння російської культури. Історикам не радять користуватись іншими джерела для історії, крім російських, бо і вся мудрість Сталіна походить тільки з російських джерел. Далі деяким творам закидають націоналнігілізм тому, що вони не зуміли добре пізнати провідної ролі москалів, як найбільш розвиненого народу Совєтського Союзу.

Високі відзначення дістають тепер ті письменники, що вихваляють вищість російської

культури над всіма іншими культурами. Нпр., твір А. Рибакова „Ремесло древней Русі" твердить, що у 10-12 стаоліттях культура Росії була вища за культуру Заходу. Твір П. Лященка „Історія народного хазяйства СССР" визнає вищий матеріяльний і духовий рівень Росії в порівнянні зі Заходом і твердить, що Русь існувала ще перед варягами, що їх імпортував царизм, аристократія та капіталізм.

Польським історикам зроблено закид, що вони пишуть історичні твори з націоналістичного аспекту, бо висувають протилежності між польською і російською культурами, замість підкреслювати їхню подібність і спільність.

Це є лише окремі вияви боротьби за лінію в Советах. Як видно вся їх історіографія пов'язана тісно з щоденною політикою в Советах. Досі базою для писання творів з історії були такі джерела: стаття Сталіна 1931 р., постанови Ради Народних Комісарів у 1934 р. і коментарі до них Сталіна, Кірова і Жданова, Короткий Курс Історії ВКП(б) Сталіна видання 1938 р., постанови Центрального Комітету компартії про ідеологічні питання та, нарешті, різні принагідні промови Сталіна, Жданова і Маленкова. На тій підставі ведеться ідеологічна війна проти Заходу. Советські вчені мусять бути обережні, бо і в тій базі вже дещо визнано за єресі. Саме збирання фактів невистарчальне, вчені історики мусять їх також інтерпретувати. Небезпека для них полягає в тому, щоб інтерпретувати так, як це вигідно кожночасно для компартії. Писати можна лише на теми, що їх доручають для обробки. Історичний матеріялізм — це теорія, якою треба вияснювати всякі явища і факти історії, а також процес розвитку суспільства. Аналіз можна вести тільки з точки зору кляси, щоб не потрапити до буржуазного об'єктивізму. Історик має точно дотримуватися директив компартії, відсортовувати перестарілі директиви і не писати на теми, не зазначені в директивах, бо це вважали б критикою самих директив. У старій історії треба, самозрозуміло, висувати на перше місце російську культуру. Теорію про приналежність Росії до евразійського чи німецького культурних впливів треба обминати. Підкреслювати провідну ролю московського народу (великоруського) серед народів СССР. Висувати провідну ролю російської науки і культури в цілому світі. Всі війни Росії визнавати, як війни справедливі, а про здобування чужих територій не згадувати. Якщо ж іде про відібрання територій Росії іншими народами, то це п'ятнувати, — як грабіж. Народ запевняти, що Росія є тільки проти імперіялістичних воєн та підтримує антиімперіялістичні революційно-визвольні війни. Про закордонну політику можна писати тільки з точки зору Росії і пролетаріяту. Історію Росії не починати від доби феодалізму, а відкрити новий період її з дофеодальних часів. Щодо історії другої світової війни, то не писати на заборонені всім сказаним теми, а писати тільки про змову німців, японців, італійців та західних держав проти СССР і звідси виводити початок війни. Всі фронти другої світової війни на заході розглядати, як імперіялістичні махінації проти СССР. Про Советський Далекий Схід можна писати тільки як про системи волі, а про інші частини Далекого Сходу, як про невільничі системи, куди Европа принесла безкультурність і т. п. Індійського діяча Ґанді характеризувати, — як знаряддя контрреволюції.

На поверхню життя вийшов тепер історик Тарле, що був свого часу засланий на Сибір. Історик Покровський вже заклятий. Живі й діють ще ті історики, що понаписували чи пишуть твори, приємлемі для компартії, а інші десь животіють в забутті. Живі також ті історики, що мають завданням тероризувати інших істориків, що чимнебудь провинились проти компартії.

Таким способом історіографія стала ідеологічною зброєю біжучої хвилі режиму і служить компартії та її ціллям. Напрямні для неї такі: СССР здійснив соціялізм, то здійснить і комунізм.

З ножицями по пресі

Щоденник „Чікаго Трібюн" за 26 серпня ц. р. повідомляє, що 5 тисяч мешканців колонії Того ідуть назустріч делегації Об'єднаних Націй. Тому що це повідомлення найкраще віддзеркалює відносини в Африці, подаємо його без скорочення.

„Комісія Об'єднаних Націй, що досліджує африканські протекторати, приїхала сюди (до міста Акри на Золотому побережжі) останньої ночі, слідом вістки про те, що французькі вартові в сусідній французькій колонії Того забили двох тубільців й поранили 50 інших, що бажали прибути до делегації Об'єднаних Націй з петицією в справі своєї незалежности. Інші репортери повідомляють, що французи ув'язнили англійського кореспондента і французького видавця під час їх відвідин міста Лом у Того.

Країна Того, поділена між Англійським Золотим Побережжям та сусідньою Французькою Західною Африкою, є під управлінням обох тих держав під наглядом Об'єднаних Націй. Комісія Об'єднаних Націй відвідує їх щороку і

складає звіт про відносини в Того Генеральній Асамблеї ОН.

Убиті й поранені були учасниками масового руху 5.000 осіб, що вибралися в дорогу з англійської частини Того до кордону, щоб тут підтримати вимогу своїх братів у французькому Того, що вони домагатимуться незалежности перед делегатами ОН.

Мільйон мешканців племени Іву, що мешкає обабіч кордону країни Того, розподіленої між Францію й Англію, домагаються об'єднання обох частин країни та повної незалежности Того. Три представники цього племени домагалися минулого року в делегації ОН — повної свободи.

Комісія ОН підтвердила, що вона просила представників французької влади вияснити, що сталося з англійським кореспондентом, коли він брав у них інтерв'ю в Ломі. За повідомленням той репортер був заарештований, закований, та ув'язнений французькою поліцією. Він був репортером „Daily Graphic", що є виданням в Акра часопису „London Daily Mirror".

Видавець французького часопису „Echo de Togo" Боніфатій Дейві також був заарештований французькою поліцією вчора за те, що опублікував телеграму, вислану до ОН в Ню-Йорку з повідомленням про поліційні заходи проти переходу кордону.

Конференція племени Іву протестувала перед французьким генеральним консулом тут учора, що французька влада в Ломі заборонила провідникам племени Іву побачити місію ОН. Вони також обвинувачують, що французи покликали поліційні сили з побережжя та з Сенегалю для того, щоб їх застрашити".

Коментарі тут зайві. Треба лише сподіватися, що українські демократи й соціялісти в стилі проф. П. Феденка вплинуть на своїх колег, англійців та французів, щоб вони покинули політику насилля і морду в окупованих африканських посілостях.

Те саме число „Чікаго Трібюн" інформує про заворушення, расову дискримінацію, арешти та репресії в Південній Африці. У повідомленні з Йоганнесбургу сказано, що двадцять провідників спротиву проти расової дискримінації притягнуто до суду за те, що вони бупімто... комуністи. Дві тисячі їхніх прихильників перед судовою залею протестують та співають африканський національний гимн. На заклик прокурора, провідник партії Африканського Національного Конгресу Джеймс Морока заспокоював демонструючих. Переслухання оскаржених може тривати тиждень. Африканці заповнили в судовій залі не лише свої місця, але й призначені виключно для білих. У перервах на процесі шкільні дівчата співали національний африканський гимн із окликами „Африка".

Повідомлення своє „Чікаго Трібюн" закінчує новинкою про те, що: —

„...Масові арешти мають місце в Порт Елизавета, Кейптовн та Рудпорт, поблизу Йоганнесбурга, що є вислідом нової хвилі опору до „несправедливого расового закону". Арешти досягли цифри 3.000 осіб, відколи акція спротиву почалася минулого місяця.

У порті Елизавета 245 африканців були заарештовані за сидіння в залізничих вагонах на місцях призначених для білих. У Кейптовні поліція зловила 31 особу в поїзді, призначеному для білих, але з них ув'язнила лише одного.

У Південній Африці, в Азії, та в решті з численних окупованих і поневолених країнах світу ніхто не знає яких дуже вартісних одиниць має українське суспільство. Тому, що англійські, французькі, бельгійські й голяндські урядові кола не вміють і не можуть собі дати раду з поневоленими народами, ми з найбільшою радістю відступимо всім заінтересованим наших рідних діячів в особах п. дра О. Волинця, проф. П. Седенка, С. Довгаля й інших, щоб вони, на досвіді з українським націоналізмом, поконсультували своїх ідейних колег, як розв'язати питання націоналістичних рухів поневолених народів. Це буде більш корисна праця, ніж систематичне оглуплювання українського суспільства й демагогічні обіцянки про грушки на вербах в золотому Ельдорадо.

„Азію сьогодні пронизує могутня хвиля націоналізмів. Націоналізм в Азії означає тугу за національним визволенням та поліпшенням соціяльного добробуту... Ми не думаємо в одній мірі накидати щонебудь народам Азії... Ми хочемо вчитися в них, якщо маємо бажання вчити, коли це потрібно... Комунізм в Азії використовує націоналістичні стремління азійських народів. Тоді як для народів Заходу комунізм приносить лише втрату, то для народів Азії він приносить здобутки, бо вони не мають що втрачати, крім своєї неволі...

(З промови губернатора Стівенсона в Сан Франціско про закордонну політику Америки).

„...Мені соромно признатися перед Вами, що уряд моєї країни підтримує колоніяльні імперіялізми на континентах Африки й Азії, а представники нашого уряду систематично голосують в Об'єднаних Націях проти дослідження відносин у колоніяльних володіннях...).

(З промови сенатора Дірксена на Українському Дні в Чікаго).

„...Націоналізм лишився диктаторським, і як такий він мусить пропасти, як пропав гітлеризм і фашизм. Цього націоналісти не розуміють, і ось члени ОУН під проводом полк. А. Мельника й сьогодні скрізь голосно називають себе націоналістами, не зважаючи на те, що цим приносять велику шкоду нашій справі на міжнародньому форумі"...

(З промови дра Степана Барана голови ВО УНРади в Ліоні — Франція).

Зіставлення цих трьох поглядів не пов'язаних нічим між собою людей, та врешті зіставлення того, що думає п. др. Степан Баран, із життєвими фактами, вказує на глубоке провалля між думанням і діянням укр. демократії, а способом думання й діяння чільних демократичних провідників Америки. Зовсім несподівано на шляху до успішної консолідації українських політичних сил з'явився др Степан Баран із своїми дивоглядними й неповажними поглядами на зовсім прості й нескомпліковані проблеми. Др Степан Баран започаткував деконсолідаційний процес в українському суспільстві, і своєюароґантною та цинічною поставою унеможливлює українському суспільству знайти спільну мову. Шкідлива, насичена злобою діяльність Голови ВО УНРади — це таки справді відмерлі вже давно рештки тоталітарного способу думання, що, як нерозлучна спадщина, залишилися в головах деяких українських політиків після загибелі фашизму й нацизму. Деякий час здавалося, що перед у тоталітарно-погромницькому фронті українського соціялдемократичного табору веде й вестиме проф. П. Феденко. Та, як виходить, на чоло тоталітаристів висувається др Степан Баран, що інакше не мислить українського політичного життя, як світ зґляйшляхтованих роботів, тупих і безкритичних, тупцюючих глупо під свист батогів демократичних українських ґавляйтерів. Моральний терор і демагогія мали б бути тими східцями, що ними „Вістник" революційних-демократів з Канади, др Степан Баран й проф. Панас Феденко мали б досягнути повну контролю українського суспільства.

Та ледве чи це вдасться, і чи принесе плоди. Намагання стероризувати інакше-думаючих варто було б заступити ідеєю конкретної і щирої співпраці з ними. Конструкція співпраці немає нічого спільного з обов'язковим нищенням, і тоталітарним домаганням кинути на палаючі костри все те, що лише на думку дра Барана є „єресю".

„Наше Слово", орган однієї з соціялістичних фракцій, що виходить в Лондоні, в 3-тьому числі з тріюмфом описує факт створення „Українського Комітету для З'єдинених Держав Европи".

Ми не бачимо потреби творення такого комітету, бо це ділення шкіри невбитого ще ведмедя. Що українці можуть принести державам Европи, якщо вони не мають своєї держави — це відомо хіба др. О. Волинцеві, голові цього комітету.

Врешті як сміють соціялісти входити до якихнебудь комітетів, чи творити власні комітети, без порозуміння з Українською Національною Радою та заступленими там фракціями?

Тема непорозумінь між різними крилами бандерівської партії не сходить і досі з сторінок бандерівської преси. Тижневик „Гомін України" з Торонта приносить пристрасну відповідь на статтю дра Дмитра Донцова під заг. „Прогресивний параліж", що появилася у „Вістнику ООЧСУ" за червень - липень. Передруковуємо в цілому статтю „Гомону України" і без коментарів.

А „Гомін України" пише:

Непорозуміння чи зайвий барабанний вогонь

„Вісник", орган ООЧСУ в США, помістив у своєму виданні за квітень-червень статтю **Д. Донцова** п. н. **„Проґресивний параліж".** Стаття ця — це продовження критики позицій визвольного руху в Україні, що з'ясовані в статтях П. Полтави, О. Горнового і інших і врешті в офіційних постановах і роз'ясненнях Проводу Організації Українських Націоналістів та в обов'язуючій сьогодні програмі ОУН (див. матеріяли Конференції ОУН в Україні від червня 1950 р.). Д. Донцов, на жаль, замість дати справжню критичну аналізу позицій і програмових засад визвольного руху і дати власну програму позитивного характеру, обмежився гострословним плямуванням тих позицій і їх носіїв, повторюючи свої попередні твердження в стилі „неокомунізму" і т. п. До того Д. Донцов утотожнив актуальне непов'язання ОУН з різними доктринами і філософічними системами з браком усякої ідеології і з проповідуванням „безсвітоглядовости". Далі Д. Донцов закидає, що ідейно- програмові засади ОУН — це реактивування „скрахованих ідей" минулого, з одного боку, і наслідування ідейного совєтсько-комуністичного баґажу.

„Позиції визвольного руху" — пише Д. Донцов, — „саламаха з націоналізму, марксового соціялізму, московського колхозництва, винниченківського босяцтва, залицяння до нібито неповинного з большевизмі мітичного „російського народу", перехрещування жидів на „евреїв", мішанина „проґресу" „плянової господарки", боротьби з українським „шовінізмом", захоплення демократією Волеса, декана Джансона, Тіта або „патріотизм" напівскомунізованого европейського пролетаріяту — не є це ніякі позиції визвольного руху на Україні. Це витвір повної безрадности ідейної людей, які мають очі і не бачать. Ні того, що діється в Европі чи в Америці, ні того, що діється на Україні..."

Бо „можна бути „в краю" — і нічого з того не розуміти, що там діється. Можна бути поза краєм — і ліпше визнаватися в тім, що там діється..." Та не тільки це. В іншому місці читаємо: „Висувати „проґресивно-соціяльну програму", як вона сформульована в „Позиціях", це значить скочуватися до московських „заповітів Леніна", декларованих УРДП, до тітовщини, яка є (нам пояснюють) теж „демократич-

ний", тільки „менше демократичний спосіб запровадження соціялізму". А звідси вже один крок до ще „менш демократичного" способу політбюра..."

Може хтонебудь запитати, що це все разом — оті ствердження без доказів і фактів — означає. Відповісти не можемо, бо не знаємо. Поготів, коли декілька рядків перед тим у тій же статті ми читали: „Тепер провід визвольної боротьби веде її свідомо"...

На нашу гадку, вся стаття побудована на великому непорозумінні, на незнанні багатьох відповідних матеріялів. Наведемо тут хоча б засадничу власне по тій лінії статтю П. Полтави — „Елементи революційности українського націоналізму", що була опублікована в краєвому виданні Проводу ОУН „Ідея і чин" і яка по суті є **повним** запереченням усіх тих закидів, що їх висуває знову Д. Донцов у обговорюваній статті.

Було б прикрішим довідатися, що стаття „Проґресивний параліж" є свідомим барабанним вогнем по ідейно-програмових засадах і програмі ОУН. Бо тоді той вогонь і зайвий і шкідливий.

Редакція „Вісника" повинна була обов'язково подати до тієї статті свої завваги, щоб зайво не вводити в оману читачів, або бодай відмітити, що статтю поміщено порядком обговорення і що окремі порушувані в ній проблеми не цілком згідні з фактичним станом.

(„Гомін України" — Торонто, від 19 липня 1952)

В обороні Юди

Юрій Косач у листі до „ВИСОКОПОВАЖАНОГО ПАНА РЕДАКТОРА" ново-русско-словного „Східняка" (тобто, правдоподібно, — до самого себе!) „ввічливо" та „з дійсною пошаною" просив умістити у „Вашому органі, який мені подобається", і той радо вмістив, — „як документ часу", — довжелезне „Звернення до крокодилів" Ю. Косача в „Східняку" ч. 16 за 26. IX. 52 р.

У цьму „документі часу" черговий „герой нашого часу" в пресі переконливо продемонстрував, як він шляхом Чортомлика і одним із вальдшнепів Хвильового може перелітати на чужих Обріях із папужної фарми сталінського „Громадського Голосу" до сусідньої федеративної секції Диких хамелеонів „Шкідняка" в зоопаркові „Нового Русского Слова".

І тут Ю. Косач у своєму зоологічному „Зверненні" показав своїм новим колегам цілий ряд посвідчень, виданих йому українською пресою... А зокрема процитував із листа др. Дм. Донцова до голови МУР (1947р.) твердження: **він (Ю. Косач) був завжди в ворожому таборі".** І цю правду він сам ствердив, крім своєї практики, ще й такою тут заявою: "І я буду в ньому".

Тепер уже і наш Хома невірний повірить і побачить справжнього Ю.Косача. Бож він і своїми ділами, і аж такою заявою вже цілком ствердив зокрема і наведене ним у „Зверненні" посвідчення, видане йому „Лисом Микитою", з такою характеристикою: **Юда",** що **„хлепче чужу юшку разом із собаками".**

Усе це є правда, крім одного слова — „Юда". Ми рішуче виступаємо в обороні Юди, незаслужено приниженого і ображеного думкою „Лиса Микити", нібито і Юда був такий самий, як і Юрій Косач. Бож Юда не діходив аж до самого дна маразму людського та, особливо, національного, а тому:

1. Хоч Юда і продав Ісуса разом із своїм сумлінням, честю і людською гідністю, але не окупантам своєї Батьківщини — римлянам, а своїм духовним „провідникам", і зокрема Каіафі. Крім того і більше того:

2 Юда не тільки не був національним зрадником, а, навпаки: він нібито намовляв Ісуса очолити повстання проти окупантів — римлян та, зрештою, сам намагався його організувати, але невдало, і змушений був рятуватися в храмі Соломона , де Сінедріон Каіафи вимагав від нього: або видай нам Ісуса, або ми тебе видамо римлянам.

3. Юда ті 30 срібняків не пропив і з жінками не прогуляв так, як Ю. Косач позичувані ним навіки і ті 40 дол . церковно-громадських („Щоя, дурний, щоб їх віддавав?"), і ті до півтораста дол. Марії Скубової, і... і... і... Щоправда, М. Скубовій якось у 2 год. ночі, п'яним, ледве просунув через відхилені двері хоч... квітку! — додавши: „Обрррії"...

4 Юда усвідомив свою зраду, хоч і не був письменником, та каявся і мучився так, що, зрештою, — повісився!

А носій „символу свободи"... національної зради, ствердивши в „документі часу", що він і далі буде у ворожому таборі, підкреслено заявив: **„Я в нічому не каявся й каятись не збираюсь".** Бо „поганому виду — нема стиду". І тому його дугою згинає не сумління, давно продане й пропите, але та величезна редакційна торба-тека з монограмою — „Новое Русское Слово" (без питання — „Ти скажі мнє, гадіна, сколько тебє дадено?"), що нею він демонстрував і в „Сурмі"....

Отже, як бачимо, в тіні Ю. Косача Юда стає ледве не „святим". Тому українська література

і преса мали б значно раніше замінити Юду на Юрія Косача. А втім і після того, мабуть, не один лише п. Б. Сивенко наважився б запевняти Ю. Косача, що і в такій ролі його „твори" — „охоче прийняли б і друкували б не лише літературно-мистецькі журнали"... — всі! — „а й загалом уся поточна наша преса, включно з щоденниками"... І це так от п. Б. Сивенко розписався від імени всієї нашої преси після того, коли Ю. Косач в „Укр. Прометеї" прилюдно признався про свою співпрацю в комуністичному „Громадському Голосі"! Тож не дивно, що наші Сивенки підтримують Косачів не лише літературних, але навіть і церковних, не кажучи вже про політичних та громадських...

— **Пройдемо ми!** — під таким кричущим заголовком Ю. Косач оприлюднив свою статтю кілька років тому в одному часописі. І справді, куди тільки він не проходив, перебуваючи в тому ворожому таборі („І я буду в ньому"...), що Юді навіть і не снився!

На позиціях того табору Юрій Косач навіть і п. Б. Сивенка, — свого неабиякого прихильника, — назвав „крокодилом ч. 1" у тому „документі часу". А далі тут показав своїм колєгам зі „Шкідняка" такі, заслужені ним в українській літературі та пресі „ордени", як от: „малорос", „москаль", „агент ворожих Україні сил", „деморалізатор молоді", „більшовик", „носій розкладових антинаціональних і атеїстичних ідей", **„мерзота"**, „автор півфабрикатів", „випробуваний антиукраїнський діяч" тощо.

Тож не дарма в „Шкідняковї" вже сам Ю. Косач заявив: „Забіраю голос, як проста людина, не претендуючи на звання „письменника", яким мене ще великодушно зволять обдаровувати „Українські Вісті" майстра І. Багряного та, додамо, їх син і сателіт „Укр. Прометей" з майстром Б. Сивенком, що вони ще завзятіше і ганебніше підтримують на дусі і... церковного Косача...

Згадану теку з цитованою монограмою „Новоє Русскоє Слово" причепило поблизу серця Ю. Косача чи не за показаний ним ще й ось такий „орден", мовляв, „мельниківського політрука": **„таких письменників, як Косач ми... просто вішаємо"** (Підкреслив сам Ю. Косач — С. П.).

Хоч вішати і є за що, але... не треба! Бож у „документі часу" Ю. Косач запевняє Диких: „Я віддав літературі українського народу все своє життя"... а якій саме літературі, та з якою метою — не признається. Тому: 1) Хай живе Ю. Косач, як зв'язковий вірних прислужників Москви: комуністичного „Ггомадського Голосу" та Ново-русско-словного „Шкідняка". Щоб люди бачили: „Яке дибало — таких і здибало"! А поза тим — 2) Ю. Косач ту редакційно-федеративну теку з монограмою „Новоє Русскоє Слово" правдоподібно донесе ще до редакції часопису американських „бомів", тобто до свого фінішу.

Бож писав: „Пройдемо ми!"

С. Панас

З життя ОДВУ

Відновлення відділу ОДВУ ч. 34 в Пасейк, Н. Дж.

В неділю 7-го вересня ц. р. відбулися загальні збори неактивного відділу ОДВУ в Пасейку в домівці Українського Товариського Клюбу. Збори відкрив колишній голова 34-го відділу п. Василь Матвіяс і подав короткий перегляд життя й праці відділу ОДВУ в Пасейку аж до часу припинення праці наслідком воєнних подій. До переведення зборів вибрано др. Н. Гірняка предсідником, а Івана Блиху й Микиту Юрчишина секретарями.

По цьому предсідник покликав до слова відпоручника Центральної Управи ОДВУ др. Володимира Михайлова, котрий зложив привіт присутнім від ЦУ ОДВУ, а дальше дав признання старим членам відділу в Пасейку за їхні труди й заслуги для добра рідного краю за час існування відділу. Промовець закликав відновити діяльність відділу ОДВУ, бо тепер перед українською еміграцією куди важливіші завдання супроти України.

Слова представника ЦУ ОДВУ доповняє предсідник зборів др. Н. Гірняк міркуваннями про необхідність зберігати молоде покоління й виховувати його в любові до землі її батьків. ОДВУ повинна всіми силами допомагати тим нашим організаціям та установам у Америці, які поклали собі за мету виховувати молодь в українському дусі.

Після цього відбувся впис приявних у члени ОДВУ, що буде продовжуватися аж до кінця року, до часу скликання загальних річних зборів. Вибрано тимчасову неповну управу відділу в такому складі: Володимир Юрків голова, Іван Блиха заст. голови, Василь Марущак рек. секретар, Микита Юрчинюк скарбник і Ева Романюк організатор.

На закінчення зборів предсідник побажав нововибраній управі якнайкращих успіхів.

В. М.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

(Продовження з 2-ої стор. обкладинки)

дійсности в лоні бандерівської партії та УГВР. Ви подібні до матері, що кидає під чужий поріг власну дитину. Якщо в аморальних відносинах бандерівського середовища заниділо в цієї людини сумління, пропала національна свідомість та відповідальність, то не вмовляйте, рали Бога, тепер українське суспільство, що воно відповідальне за цю аномалію. Ми п. Ярового-Яблуню вважаємо членом бандерівської партії. А чи він для провокації робить все те, що робить — ми не знаємо, бо з тим паном ми нічого спільного не мали, і про те треба питати п. Миколу Лебедя. Відповідальні кола бандерівської партії ще ніде не ствердили документально, що п. Яровий є большевицький провокатор, та що його закиди — неправдиві. А з досвіду знаємо, що у Вас кожний, що наважиться критично розглянути діяльність бандерівської партії та УГВР — дістає назву „провокатора" і „сталінського аґента". Чому не зажадаєте від Лебедя, щоб бодай трохи очистив своє сумління й визнав та покаявся в тих злочинах, що їх закидало й закидає йому українське громадянство. А він цього покищо не зробив.

Ціна 30 ц.

ЄДИНИЙ У ЗДА УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

„Самостійна Україна“

МІСЯЧНИК КУЛЬТУРИ, ПОЛІТИКИ ТА СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

виходить кожного місяця в Чікаґо, ЗДА

САМОСТІЙНА УКРАЇНА проголошує ідеї українського державного відродження та визвольного руху.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА бореться за принцип самовизначення і суверенности українського народу, як і всіх інших поневолених ще народів.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА інформує світ і українську суспільність на еміґрації про стан визвольної боротьби і політику окупантів на Рідних Землях.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА з'єднує для визвольної боротьби прихильників і пропаґує потребу матеріяльної та моральної їй допомоги.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА розробляє проблеми національної революції, її ідеології, програму, стратегії і тактики.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА поширює ідею внутрішнього нашого суспільно-політичного солідаризму.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА плекає, творить і поширює на чужині наші високі духові і культурні вартості.

Річна передплата за журнал **„Самостійна Україна"** дорівнює $ 3.

Одне число коштує $ 0,30.

Станьте передплатником „Самостійної України" та приєднайте також і своїх друзів!

INDEPENDENT UKRAINE
10944 S. Wentworth Ave
Chicago 28, Illinois
